

Податок на прибуток сьогодні є важливим елементом економіки України, вельми істотною пірамідальною основою господарського розвитку країни, стратегічним вістрям, направленим на істотне поліпшенні прибутковості країни та її народу, на примноження ВВП і подвоєння його в найближчій перспективі. Без прогресивного розвитку оподаткування, без примноження темпів зростання і розвитку навряд чи варто чекати яких-небудь кардинальних покращень у механізмах взаємодії економіки і її податківних складових. Все це пояснює необхідність дослідження суті і економічної природи таких категорій, як податок на прибуток і податковий процес.

Дослідження податкових процесів завжди перебувало, перебуває та буде перебувати в центрі уваги економічної думки вчених-економістів. Це обумовлено тим, що оподаткування торкається глибинних засад господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання в цілому. Різноманіття понять терміну «податок на прибуток» у сучасній вітчизняній та зарубіжній економічній літературі значною мірою визначається широтою сутнісних сторін цієї складної економічної категорії.

Питання, пов'язані з податками активно дебатовуються в українському науковому середовищі, жваво обговорюються громадськістю, їм присвячена значна частина рішень законодавчої та виконавчої влади. Проте незважаючи на виняткову увагу до цієї ключової економічної категорії, наукова думка дотепер не виробила універсального визначення механізму оподаткування прибутку підприємства, яке б відповідало потребам теорії і було б адекватним уявленню конкретних суб'єктів їх здійснення. Економічна природа податків, з цим погоджуються практично всі фахівці, криється у відносинах, що виникають між учасниками економічного процесу. Отже, вважаємо за доцільне особливу увагу приділити аналізу й узагальненню теоретичних підходів до визначення базової категорії цього процесу - «податок на прибуток».

Метою роботи є дослідження теоретичних основ податкового процесу, його особливостей в Україні та визначення пріоритетних напрямків активізації.

В ході досягнення поставленої мети вирішувалися наступні завдання:

- визначення сутності податкового процесу та його ролі у розвитку економічних процесів у державі;
- дослідження стадій податкового процесу та надання характеристики його основним учасникам;
- визначення факторів, що впливають на перебіг податкових процесів у державі;
- аналіз особливостей податкових процесів в Україні;
- визначення параметрів податкового клімату в Україні;
- встановлення недоліків, що характеризують податківні процеси в Україні;
- узагальнення світового досвіду поліпшення податкового клімату та оптимізації державної податківної політики;
- розроблення пріоритетних напрямів удосконалення податкових процесів в Україні.

В ході дослідження були використані методи загальнонаукового пізнання, аналізу та синтезу, економіко-математичного моделювання, статистичні, графічні тощо.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці, навчальні посібники, статті та монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, що присвячені питанням макроекономічного кругообігу, інвестиціям та податківному клімату, а також статистичні дані щодо стану макроекономічних процесів в Україні.

На сьогоднішній час існує досить велика кількість наукових робіт, в яких на теоретичному та методичному рівнях ґрунтовно розроблено широке коло питань фінансово-економічного обґрунтування податкових процесів. Проблемами фінансово-економічного обґрунтування податкових процесів займалися такі вчені: Бланк І. А., Мешков А. В., Пересада А. А., Попова А. Ю., Шилова О. Ю., Фіщенко О. Н., Хобта В. М. та інші. Однак дослідження вимагають поглибленої наукової обробки в сучасних умовах.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Поняття податкового процесу та особливості його стимулювання в сучасних умовах

У сучасному розумінні податок на прибуток - це всі види фінансових, матеріальних і інших цінностей, що вкладаються платниками в об'єкти підприємництва і інші види діяльності з метою отримання доходу. Цілком погоджуємося з визначенням податків поданого З. Герасимчуком, що формулює їх як будь-які вкладення, зумовлені стратегічними цілями економічної політики і спрямованими на розвиток окремих галузей, виробництв, регіональних господарських систем з метою примноження матеріального та соціально значимого багатства у майбутньому. Отже податок на прибуток, це категорія, яка найчастіше використовується в економічній системі як на макро-, так і на мікрорівні.

Найбільш повним є визначення податків, яке подано у Закон України «Про податківну діяльність», ст. 1. Згідно українського законодавства податок на прибуток це - усі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької й інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток або досягається соціальний ефект. Більш детально розглянута сутність процесу вкладення податків у Податковому Кодексі України (ст. 394)

Податкова інвестиція - господарська операція, що передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав і цінних паперів в обмін на засоби або майно [3, с. 25].

Під цінностями або засобами обміну в українському законодавстві мається на увазі [13, с. 18]:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції й інші цінні папери;
- рухоме і нерухоме майно;
- майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом і іншими видами інтелектуальних цінностей;

- сукупність технічних, технологічних, комерційних і інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навиків і виробничого досвіду, необхідного для організації того або іншого виду виробництва, але не запатентованого («ноу-хау»);

- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудженнями, устаткуванням, а також інші майнові права;

- інші цінності.

Різноманіття понять терміну «податок на прибуток» у сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідженнях у значній мірі визначається широтою сутнісних сторін цієї складної економічної категорії. Тому в аспекті регулювання слід розглянути основні характеристики податків, які з нашого погляду формують сутність.

1. Податок на прибуток як об'єкт економічного управління.
2. Податок на прибуток як форма залучення заощаджень в економічний процес.
3. Податок на прибуток як форма використання накопиченого капіталу.
4. Податок на прибуток як альтернативна можливість вкладення капіталу в будь-які об'єкти господарської діяльності.
5. Податок на прибуток як джерело генерації ефекту від підприємницької діяльності.
6. Податок на прибуток як об'єкт ринкових відносин.
7. Податок на прибуток як об'єкт власності і розпорядження.
8. Податок на прибуток як об'єкт тимчасової переваги.
9. Податок на прибуток як носій чинника податкового ризику.
10. Податок на прибуток як носій чинника ліквідності.

На нашу думку податками слід вважати різні види вкладення ресурсів (фінансові, матеріальні, інтелектуальні, інформаційні тощо), зумовлені цілями державної та регіональної політики і спрямовані на розвиток та відтворення окремих об'єктів з метою забезпечення соціально-економічного розвитку, екологічної рівноваги та якості життя населення та отримання економічного, соціального, екологічного та інших видів ефекту. [5, с. 93]

У макроекономічному масштабі сьогоднішній добробут є значною мірою результатом вчорашніх податків, а сьогоднішні податок на прибуток, у свою чергу, закладають основи завтрашнього зростання продуктивності праці і вищого добробуту. Чим більшу частину проведеного сьогодні ми збережемо і інвестуємо, тим більше буде у нас можливості споживати завтра.

Системне вивчення податкового процесу дозволяє визначити його суть як складної економічної категорії, розглянути його особливості і специфіку на різних рівнях реалізації. При цьому його необхідно розглядати в динаміці між суб'єктами оподаткування, які одночасно зацікавлені в досягненні певної мети.

Трансформаційні процеси народного господарства знаходять своє відбиття у центральному процесі мікро- і макроекономічного розвитку країни – податківному. Розуміння поняття «податковий процес» у науковій літературі представлено значним плюралізмом поглядів. Поширеною є практика, коли терміни «податковий процес», «оподаткування» та «податківна діяльність» вживаються як тотожні. Аналіз різних підходів до розуміння зазначених термінів показав, що визначення їх сутності є досить розмитими. Зазвичай відбувається їх розгляд у ланцюжку взаємозалежних між собою економічних категорій, що визначають кількісні та якісні характеристики, а також окремі складові.

Оцінка змісту податкового процесу має певну еволюцію. У радянські часи він розглядався як капіталовкладення [3, с. 67], що зводило податковий процес тільки до реального оподаткування.

Подібної точки зору щодо податкового процесу дотримуються ряд українських науковців, зокрема А. Пересада, який розглядає податковий процес як «...обґрунтування і реалізацію податківних проектів» [13, с. 103]. Д. Черваньов також розцінює податківні процеси як послідовність безперервного створення основних засобів та виробничих потужностей [16, с. 565].

Наведені визначення, у яких податковий процес фактично зводиться до податківного проекту, мають мікроекономічний характер і є історично обмеженими. За стрімкого розвитку видів та форм податків, способів і мотивів оподаткування такі

підходи дають звужене, однобічне уявлення про податковий процес і не визначають його сутності.

Ряд дослідників дотримуються макроекономічного підходу щодо розуміння сутності податкового процесу. Українські вчені В. Грідасов, С. Кривченко та О. Ісаєва розглядають податковий процес як систему оподаткування, що дає змогу об'єднати інтереси учасників, умови і механізм реалізації взаємодії промислових підприємств та кредитних установ. Він є основною ланкою суспільного господарювання і забезпечує всі напрями господарської діяльності [7, с. 39].

На думку російської вченої Н. Баліхіної, макроекономічний характер податкового процесу полягає в тому, що це «багатобічна діяльність учасників відтворювального процесу з нарощування капіталу нації, складова процесу суспільного відтворення, що має тіж самі стадії: виробництво, розподіл, обмін і споживання, але тільки з боку руху податківних благ» [4, с. 15].

Інший російський дослідник С. Горланов вважає, що податковий процес в економіці являє собою сегмент процесу суспільного виробництва, що існує у вигляді сукупності суспільних відносин із приводу тієї частини продукту суспільства, яка призначена для поновлення його продуктивних сил (тобто ресурсів самого процесу відтворення) і виробничих відносин [6, с. 56].

Макроекономічні підходи до розуміння податкового процесу пов'язують його із стадіями суспільного відтворення, підкреслюють суб'єктність процесу, але часто уникають конкретного аналізу його змісту, тому мають загальний характер.

В останні роки досить поширеним підходом до розуміння сутності податкового процесу є зосередження на його заключній стадії – придбанні або зміні форми активів із грошової на фінансову чи матеріальну форму відповідно на фінансовому ринку, ринку нерухомості або ринку капітальної продукції. На думку Л. Гітмана, Л. Джонка [5, с. 45] та В. Царьова [15, с. 72], податковий процес – це механізм зведення разом тих, хто пропонує гроші (власники тимчасово вільних засобів), з тими, хто пред'являє попит на них. Обидві сторони звичайно зустрічаються у фінансових інститутах або на фінансовому ринку. Іноді, зокрема коли йдеться про угоди майнового характеру, продавці й покупці вступають у

договірні відносини напряму. У такому трактуванні податковий процес фактично ототожнюється з фінансовими ринками.

Ряд відомих зарубіжних дослідників доводить, що податковий процес – це вкладення коштів у цінні папери. Наприклад, У. Шарп, Г. Александер та Дж. Бейлі вважають, що «податковий процес є ухваленням платником рішення щодо цінних паперів, у які здійснюються податок на прибуток, обсягів і термінів оподаткування» [17, с. 10]. Аналогічної точки зору дотримуються також відомі вчені Г. Марковіц, К. Ерроу та ін. Усі вони пов'язують податковий процес із фондовим ринком. Подібні погляди поділяють і деякі українські дослідники, зокрема А. Загородній та Г. Вознюк [8, с. 735].

Підходи до розуміння податкового процесу, які відбивають лише одну (хоч і, безсумнівно, досить важливу для певних умов оподаткування) сферу податкового процесу, варто визнати вузькими, оскільки вони охоплюють тільки сферу розподілу податківних ресурсів.

На наш погляд, податковий процес необхідно розглядати в контексті відтворювального процесу, тобто як процес формування, обміну, розподілу та практичного використання в економіці податківних ресурсів і відповідну систему відносин між суб'єктами господарської діяльності, що виникає з цього приводу. Взаємозв'язок податківного та відтворювального процесів забезпечується за допомогою фонду нагромадження, що обумовлює можливості, з одного боку, розширеного відтворення у цілому, а з іншого – розвитку податкового процесу через механізм нагромадження і формування капіталу.

У даному дослідженні пропонується таке визначення податкового процесу: «Податковий процес - це сукупність послідовних дій по залученню платника (або їх сукупності) до об'єкту податків з метою досягнення ефективного соціально-економічного розвитку економічної системи на основі узгодження інтересів учасників цього процесу, результатами якого є будь-який корисний соціально-економічний ефект (відновлення функціонуючого реального капіталу, отримання прибутку, проведення структурних перетворень в економіці країни або регіону, забезпечення соціального ефекту тощо)».

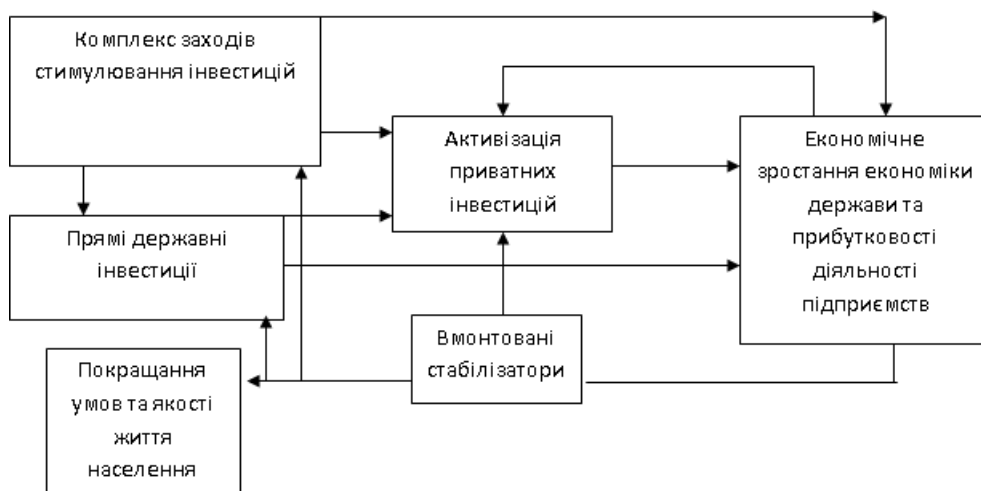

Рис. 1.1. Взаємозв'язок податкового процесу і зростання економіки

Джерело: [8, с. 513]

З погляду на запропоноване визначення, держава з одного боку може виступати в якості платника при прямому державному інвестуванні економіки, а з іншого, що є більш важливим, як реалізатор комплексу заходів по активізації приватних платників за допомогою вмонтованих стабілізаторів - ефективної податкової політики, завдяки якій досягається підвищення темпів економічного зростання в державі (див. рис. 1.1).

Але при вивченні державного регулювання податкового процесу необхідно конкретизувати проблематику стосовно конкретної соціально-економічної ситуації з урахуванням особливостей об'єкту регулювання.

Аналіз наведених визначень податкового процесу дозволяє дійти висновку, що здійснення податкового процесу містить у собі ряд складових, які пов'язані із формуванням, розподілом та використанням різнотипних ресурсів за участю різноманітних економічних суб'єктів, якими виступають держава, корпорації, фінансові посередники, іноземні платники, домогосподарства. Різноманіття аспектів податкового процесу в умовах глобалізації посилюється й ускладнюється міждержавним переливом капіталу, що виступає найважливішою умовою функціонування і розвитку світового виробництва.

1.2. Технологія реалізації податкового процесу

Податковий процес — це рух наявних податківних ресурсів, який забезпечує задоволення податківних потреб за рахунок послідовної зміни стану його стадій.

На рисунку 1.2 представлено загальну модель податкового процесу, яка, вважаємо, розкриває сутність податкового процесу в контексті таких суміжних до нього категорій як податківна сфера, податківний ринок, податківна пропозиція, податківний попит, суб'єкти податківних відносин.

До стадій податкового процесу можна віднести [3, с. 25]:

1. Вибір податківної стратегії розвитку.
2. Визначення обмежень.
3. Формування податківної політики
4. Моніторинг податківної політики.

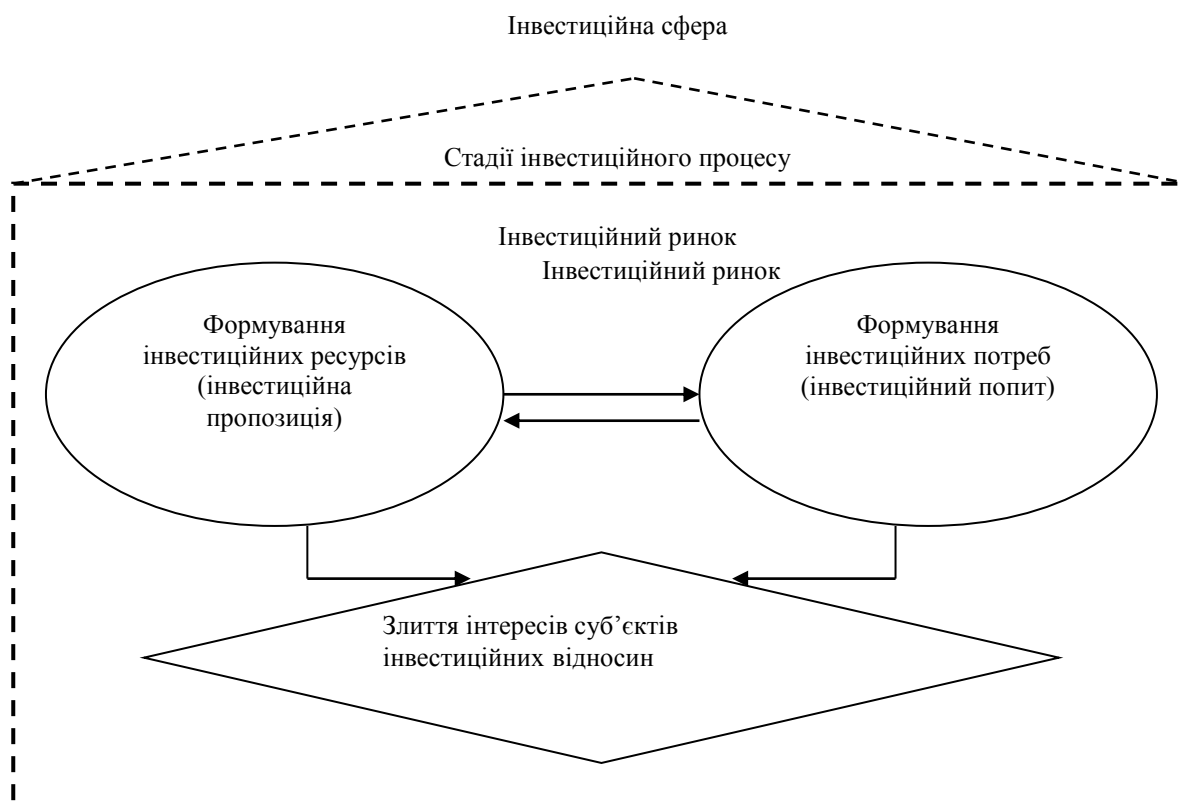

Рис.1.2. Загальна модель податкового процесу

Джерело: [3, с. 27]

Податковий процес, як і будь-який інший процес, набуває свого змісту з формування бачення, тобто вибору податківної стратегії розвитку країни, регіону чи галузі. Податківне бачення — це позиція, до якої повинна прагнути конкретна система, і його складовими є мета, цілі та завдання. [13, с. 77]

Важливим етапом після вибору податківної стратегії розвитку є приведення її у відповідність з реальними можливостями, оскільки будь-який платник діє в умовах визначеної обмеженості, які накладаються певними факторами макроекономічного середовища і, відповідно, впливають на обсяг податків.

Метою ж податківної політики є привернення уваги потенційних платників до певної території (країни, регіону, галузі, підприємства) за допомогою системи заходів, які здійснюються на певному економічному рівні і сприяють мобілізації податківних ресурсів та задоволенню інтересів суб'єктів податківних відносин.

Моніторинг податківної політики виявляє її дієвість за категоріями “результативність” та “ефективність” (стандарт 150 серія 9000) [18, с. 185]. Такого роду оцінка покликана забезпечити виявлення проблем у ході досягнення поставлених цілей податківної стратегії розвитку і на цій основі корегування податківних рішень. Більш того, з часом змінюються обставини і навіть поставлені цілі, виявлення і врахування яких є передумовою управлінського успіху.

При цьому зазначимо, що кожний етап податкового процесу характеризується виконанням ряду робіт, необхідних для успішного руху наявних податківних ресурсів і задоволення податківних потреб. Цей факт говорить про те, що податковий процес та податківна діяльність не є тотожними поняттями; вони відображають різні сторони одного явища. І тому активізація податкового процесу відбувається за рахунок активізації податківної діяльності на різних економічних рівнях.

Отже, зовні податковий процес знаходить свій прояв в неперервному потоці свого відновлення під впливом різних ринкових факторів та умов. І в будь-якій економічній системі податковий процес не зупиняється ні на мить, хоча його масштаби в окремі періоди можуть варіювати в достатньо широких межах. Вони можуть збільшуватися і в такому випадку формуються необхідні фінансові умови

для економічного зростання; можуть і зменшуватися, в результаті чого відбудеться поступове звернення виробничо-господарської діяльності, обмеження росту економіки.

Головна мета податкового процесу - це вкладення капіталу в найпривабливіші об'єкти з метою отримання максимального прибутку або досягнення соціального, або якогось іншого корисного для платника ефекту. [3, с. 167]

Не дивлячись на значну важливість, фінансова сторона податкового процесу - нехай істотна, але все таки тільки частина цього економічного явища і пов'язаних з його здійсненням проблем.

Тому сьогодні багатьом дослідникам податковий процес представляється у вигляді нерозривної єдності функціонування фінансових, трудових, матеріально-технічних і інноваційних ресурсів.

Податковий процес володіє всіма ознаками системи [46, 159]:

- в ньому завжди присутній суб'єкт (платник);
- об'єкт (об'єкт податків);
- зв'язок між ними (оподаткування з метою отримання податківного доходу);
- середовище, в якому вони існують (податківне середовище).

При цьому зв'язок виступає системоутворюючим чинником, оскільки об'єднує решту всіх елементів в одне ціле.

Відповідно до Закону якого [2] об'єктами податківної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях та сферах народного господарства, цінні папери, цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права. Забороняється оподаткування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України, а також порушує права та інтереси громадян, юридичних осіб і держави, що охороняються законом. Об'єктами податківної діяльності не можуть бути об'єкти житлового будівництва, фінансування спорудження яких здійснюється з використанням недержавних

коштів, залучених від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в управління. Оподаткування та фінансування будівництва таких об'єктів може здійснюватися виключно через фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю, інститути спільного оподаткування, недержавні пенсійні фонди, які створені та діють відповідно до законодавства, а також через випуск безпроцентних (цільових) облігацій, за якими базовим товаром виступає одиниця такої нерухомості.

Іншими словами, об'єкт оподаткування, що не викликає жодних сумнівів, – це різноманітні форми грошових, матеріальних, інтелектуальних активів, у які вкладаються податок на прибуток з метою отримання прибутку внаслідок їх реалізації [46, с., 156].

Згідно вітчизняного законодавства суб'єктами (платниками і учасниками) податківної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [2, ст. 5]. Відтак, до суб'єктів податківної діяльності відносяться фізичні і юридичні особи, а саме: платники, які здійснюють капітальні вкладення з використанням власних чи залучених податківних ресурсів; замовників, які реалізують податківні проекти; підрядників, які виконують роботи за договором підряду чи державним контактом; розробників проектно-кошторисної документації; користувачів об'єктів капітальних вкладень; іноземних платників [1, с. 21].

Вітчизняні автори розподіляють суб'єктів на платників та учасників податківної діяльності. У відповідності до Закону учасниками податківної діяльності можуть бути громадяни та юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію податків як виконавці замовлень або на підставі доручення платника [2, ст. 5].

Основним елементом податківних правовідносин, безсумнівно, виступає їх головний суб'єкт – платник. Дослідженню категорії «платник» присвячено багато наукових праць, але як на науковому, так і на законодавчому рівні різних країн досі не сформовано єдиного підходу до визначення цього поняття.

Разом з тим, термін «платник» у науковій літературі та в практичній діяльності використовується для охарактеризування суб'єктів різного порядку, які

здійснюють дуже широкий спектр функцій у процесі руху капіталу, тому визначення цього терміна набуває самостійної наукової проблеми. Наведемо декілька визначень категорії «платник», які можна зустріти в економічній та юридичній літературі.

Наприклад, в «Економічній енциклопедії» за редакцією С.В. Мочерного вказується, що платник (англ. investor - вкладник) – юридична або фізична особа, що робить податок на прибуток, джерелом яких є власні, позичені або залучені ресурси у формі фінансових коштів, майна, інтелектуальної власності та ін. [18, с. 643].

За визначенням О.Е. Сімсона платник – це фізична чи юридична особа, а також держава чи територіальна громада, які вкладають майно, майнові права та інші цінності, що мають ринкову вартість, з метою отримання прибутку (доходу) безпосередньо у власний або створений нею об'єкт оподаткування чи шляхом передачі їх реципієнту для реалізації (використання) податків на підставі договору податківного характеру [12].

Пересада А.А. визначає платника як учасника податківного проекту: платник – це сторона, яка вкладає податок на прибуток в проект і зацікавлена у максимізації вигод від своїх вкладень [13, с. 21].

Поєдинок В. В. пропонує наступне визначення категорії «платник» – це суб'єкт господарських відносин, який в установленому законодавством порядку зобов'язується здійснити та/або фактично здійснює на власний ризик вкладення в об'єкти власної господарської діяльності або діяльності іншого суб'єкта господарювання (реципієнта) належних йому на праві власності чи іншому праві цінностей, які можуть виступати податками з метою отримання прибутку та/або іншого корисного ефекту в результаті їх господарського використання, а також здійснює контроль за господарським використанням вкладених податків [8, с. 79].

Отже, дефініції поняття «платник», які наводяться в юридичній та економічній літературі, зазвичай, об'єднують визнання того, що це – суб'єкт, який здійснює оподаткування, тобто надає податківним відносинам їх матеріальний субстрат – інвестицію, в чому і полягає господарська функція платника. Винятком є вітчизняне

нормативне визначення платника, яке робить наголос не на здійсненні фактичного оподаткування, а на прийнятті рішення про оподаткування [12, с., 144].

Так, Закон [2] визначає платників як суб'єктів податківної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти оподаткування. Платники можуть виступати в ролі вкладників, кредиторів, покупців, а також виконувати функції будь-якого учасника податківної діяльності [2, ст. 5].

Таке визначення здається не досить вдалим, тому що прийняття рішення саме по собі не створює правових наслідків. Правильніше було б назвати суб'єктів, які приймають рішення щодо оподаткування потенційними платниками. А для того, щоб набути статус платника, необхідно вчинити дії з вкладення податків.

Слід відзначити, що в різній економічній літературі наводяться й інші ознаки класифікації платників (наприклад, щодо податкових ризиків, за менталітетом податківної поведінки). Однак, вони не створюють підстав для диференційованого правового регулювання становища відповідних їм груп платників (хоча є важливими для цілей податкового менеджменту). Варто зауважити, що недостатньо уваги приділяється питанням класифікації платників за організаційно-правовою формою та вивченню таких платників з особливим статусом як держава та територіальна громада.

У науковій літературі визначаються наступні основні ознаки платника [21, с. 156]

1) у ролі платника можуть виступати фізична чи юридична особа, громадська організація, утворення без статусу юридичної особи, територіальна громада, держава;

2) платник здійснює свої вкладення в об'єкти оподаткування;

3) такими вкладеннями можуть бути майнові та інтелектуальні цінності;

4) такі цінності належать платнику на праві власності або іншому правовому титулі;

5) зазначені цінності підлягають довгостроковому використанню у підприємницькій чи некомерційній діяльності;

б) мета платника – досягнення позитивного економічного або соціального ефекту [7, с. 80].

Держава вважається активним суб'єктом податківної діяльності, яка безпосередньо (через державний сектор економіки) та опосередковано (через органи виконавчої влади та місцевого самоврядування) бере участь в податківному процесі. Щодо держави як суб'єкта податкового процесу існує дві точки зору: з одного боку – державне втручання в економіку в жодному разі не може забезпечити ефективніший механізм розподілу ресурсів, ніж ринкова система самоорганізації, а з іншого боку – державне регулювання та політика протекціонізму в період структурної перебудови національної економіки є невід'ємним атрибутом управління в сучасних умовах. Держава здійснює оподаткування тих галузей народного господарства, продукція яких має загальнонаціональне значення, а також іноді й інших об'єктів оподаткування, якщо це обумовлюється необхідністю прискореного розвитку економіки. Опосередкований державний вплив здійснюється шляхом державних позик, державного кредитування, приватизації, податкового регулювання, амортизаційної політики, антимонопольних заходів, ліцензування і квотування, стандартизації та ін. Захист національного ринку держава здійснює через митну та податкову політику [11 с. 24].

Варто відзначити, що населення держави є важливим суб'єктом податківного середовища. У країнах з розвинутою ринковою економічною системою населення є основним постачальником податківних ресурсів. Для здійснення даної функції йому потрібно забезпечити гідний рівень матеріального благополуччя, при якому наявних коштів вистачатиме не лише на споживання, але й на заощадження і перетворення коштів в податок на прибуток. Головною метою здійснення податкового процесу державою є забезпечення гідного рівня життя всіх громадян. Держава повинна формувати соціальні стандарти на законодавчому рівні, наприклад, встановлювати мінімальну заробітну плату на підприємствах усіх форм власності і рівнів підпорядкування, а також здійснювати безпосередній контроль за дотриманням даних вказівок на практиці. Слабке забезпечення державою соціальної функції дестабілізує політичну ситуацію, дискредитує ринкові механізми

саморегулювання податківної діяльності, в результаті яких виникає недовіра основної маси населення до владних та ринкових структур [13 с. 130].

Так як держава є активним суб'єктом податківної діяльності, вона повинна нести певну відповідальність перед іншими суб'єктами господарювання, наприклад, забезпечувати достатній рівень оплати праці на підприємствах різних форм власності, фінансові умови для ефективного функціонування підприємств. Йдеться мова про замкнене коло фінансових відносин: держава – підприємства. На даному етапі економічного розвитку України головним елементом у системі Державний бюджет – бюджет підприємства є потреба держави у фінансових ресурсах, в той час коли потреби підприємств забезпечуються за залишковим принципом. Як наслідок, підприємства не мають достатніх фінансових ресурсів, необхідних для подальшого розвитку виробництва, а Державний бюджет, в свою чергу, не забезпечується достатніми фінансовими ресурсами, оскільки додаткова вартість – основа для поповнення Державного бюджету виробляється на підприємствах. Виходом із замкнутого кола повинна стати зміна пріоритетів у формуванні бюджетів: головним має стати бюджет розвитку підприємства, а потреби державного бюджету повинні бути другорядними. Дефіцит Державного бюджету, який утвориться при зміні порядку забезпечення потреб, можна буде ліквідувати за рахунок запозичень. Такий підхід бачиться як єдиний вихід із замкнутого кола, адже він створить умови для виробництва додаткової вартості [14].

Загальновідомо, що для забезпечення потреб у формуванні бюджету підприємства залежить не лише від величини податків та характеру формування Державного бюджету, а й від обсягу залучених податківних та кредитних ресурсів. Держава повинна забезпечити для підприємств доступність усіх видів податківних ресурсів, що є можливим в ринкових умовах на конкурсних чи конкурентних засадах. Достатнє забезпечення податківними ресурсами зробить можливим виконання підприємствами взятих на себе фінансових зобов'язань перед іншими суб'єктами господарювання, що в першу чергу реалізується через систему платежів.

Основна ж увага в удосконаленні відносин суб'єктів податківної діяльності повинна бути приділена підвищенню ефективності використання податківних

ресурсів, оскільки наявність різного роду ресурсів не є гарантією ефективного оподаткування. Роль держави полягає у розробці вказівок та заходів, спрямованих на зростання ефективності використання податківних ресурсів. У розвинутих країнах світу вже давно створено ефективний податковий процес, який задає параметри функціонування для національних підприємств. Окрім держави, всі інші суб'єкти податківного середовища також мають забезпечувати ефективність використання податківних ресурсів, що є однією із суттєвих переваг ринкової системи господарювання над командно-адміністративною. У ринковій економічній системі кожен суб'єкт податкової діяльності повинен гарантувати здійснення ефективного господарювання, оскільки в іншому разі на нього чекатиме банкрутство.

Результати, що переслідуються кожним з учасників податкового процесу є індивідуальними, тому при розробці універсального поняття податкового процесу необхідно враховувати той факт, що цілі і результати цього процесу повинні бути однаково прийнятними для більшості його учасників.

1.3. Фактори впливу на результативність податкових процесів в економічній системі

Податківна діяльність являє собою складний багатогранний процес, ефективність якого обумовлюється багатьма факторами. Для ефективного управління як податковою діяльністю, так і її ефективністю необхідно мати чітке уявлення про весь спектр факторів, що обумовлюють результативність податкової діяльності та податкового процесу в цілому. З макrorівневого погляду факторний аналіз ефективності оподаткування є основою для розроблення науково обґрунтованої податкової політики з метою підвищення ефективності управління податківним процесом. [17, с. 180]

Фактор ефективності податків – це причина, що обумовлює рух податкового процесу, визначає його характер, типові риси і закономірності розвитку. Рівень

ефективності податкового процесу або діяльності є слідством або результатом дії фактору чи факторів ефективності оподаткування.

Система показників ефективності оподаткування відображає різні сторони результату податківної діяльності суб'єктів оподаткування. Показники ефективності утворюють багаторівневу систему. Тому, і весь спектр факторів, що обумовлюють ефективність оподаткування, слід розбити на три рівні [59, с. 116]:

- фактори макрорівневого порядку;
- фактори мезорівня: регіональні, галузеві, ринкові;
- мікрорівневі фактори.

Необхідно зазначити, що в науковій літературі питання факторного аналізу досліджень недостатньо і фактори, що впливають на ефективність оподаткування, розглянуті достатньо поверхово [15, с. 200]. Крім того, серед авторів немає єдності поглядів не тільки на класифікацію факторів, а і на методику оцінки ступеня їх впливу на рівень ефективності як податківної діяльності окремих суб'єктів, так й податкового процесу. Ми вважаємо, що дослідження такої складної проблеми, як ефективність оподаткування, передбачає виділення двох рівнів факторів: первинні (прості) і комплексні (складні). Комплексні фактори самі по собі представляють окремий напрям дослідження і передбачають розкладання на первинні (див. мал. 1.3).

В межах цього дослідження за доцільне зосередити увагу на основних комплексних факторах, що впливають на ефективність податкового процесу на макрорівні. До таких факторів слід віднести [9, с. 47]:

1. Рівень ресурсного забезпечення капітальних та фінансових податків;
2. Рівень галузевої та регіональної концентрації податківних ресурсів;
3. Податківний клімат в країні, який виражається через [18, с., 28]:

-природно-географічні умови: геостратегічне положення, забезпеченість природними та людськими ресурсами;

-сучасну економічну динаміку країни: знаходження на етапі піднесення чи спаду, рівень оподаткування, стабільність національної валюти, показники податкової стабільності тощо;

-стратегію та тактику державної політики: прозорість та послідовність, здатність реалізувати поставлені стратегічні цілі та дотримуватись поточних зобов'язань, структурну, бюджетну, грошово-кредитну, валютну політику, ставлення до іноземних платників;

-стан внутрішнього ринку країни: перспективи реалізації результатів виробничої діяльності, рівень доступу до виробничих ресурсів;

-наявний виробничий потенціал країни: його ресурсозабезпеченість, здатність до виробництва податківних товарів, потреба в інвестиціях;

-фінансову систему країни: її спроможність до акумулювання усіх фінансових ресурсів, забезпечення їхнього постійного руху та цільового використання;

-податкову систему країни: рівень податкового навантаження, наявність податкових стимулів до оподаткування;

-ринок праці: наявність вільних трудових ресурсів, вікову структуру робочої сили, рівень професійної кваліфікації, наявність виробничої культури;

-розвиток інфраструктури: рівень розвитку транспортної, енергетичної, телекомунікаційної мережі, готельної, житлової мережі тощо як для виробничих, так і для споживчих потреб;

-інституційну систему країни: урегульованість відносин власності, розвиток ринкових інститутів, наявність інституцій з підтримки податків, інформаційне забезпечення, розвиток підприємницької та правової культури бізнесу;

-зовнішньоекономічні відносини країни: динаміку і структуру поточних та капітальних операцій, участь у різного роду міжнародних організаціях та угодах;

-соціально-політичну ситуацію в країні: рівень соціальної напруженості, послідовність державної політики, перспективи її подальшої динаміки;

-правове поле: характеристики національного законодавства, спроможність держави до забезпечення виконання його вимог та наявність відповідної інфраструктури, рівень розвитку корупції, "тінізації" економіки.

В літературі [10, с. 35] дуже часто плутають поняття податкової привабливості, яке відноситься до мікро- і мезорівнів та податкового клімату, який характеризує загальні умови оподаткування (економічні, правові, політичні,

соціальні й ін.), що створені в країні, з метою розвитку податківної сфери і забезпечення зростання економіки країни. Необхідно зазначити, що податківний клімат в країні створює загальний фон для податкової привабливості як на регіональному рівні, так і на рівні галузі, ринку та окремого підприємства. В той же час податківна привабливість кожного підприємства впливає на формування й податкової привабливості галузі, регіону, ринку, і на податківний клімат в країні, однак вона може істотно відрізнятись від загального фону.

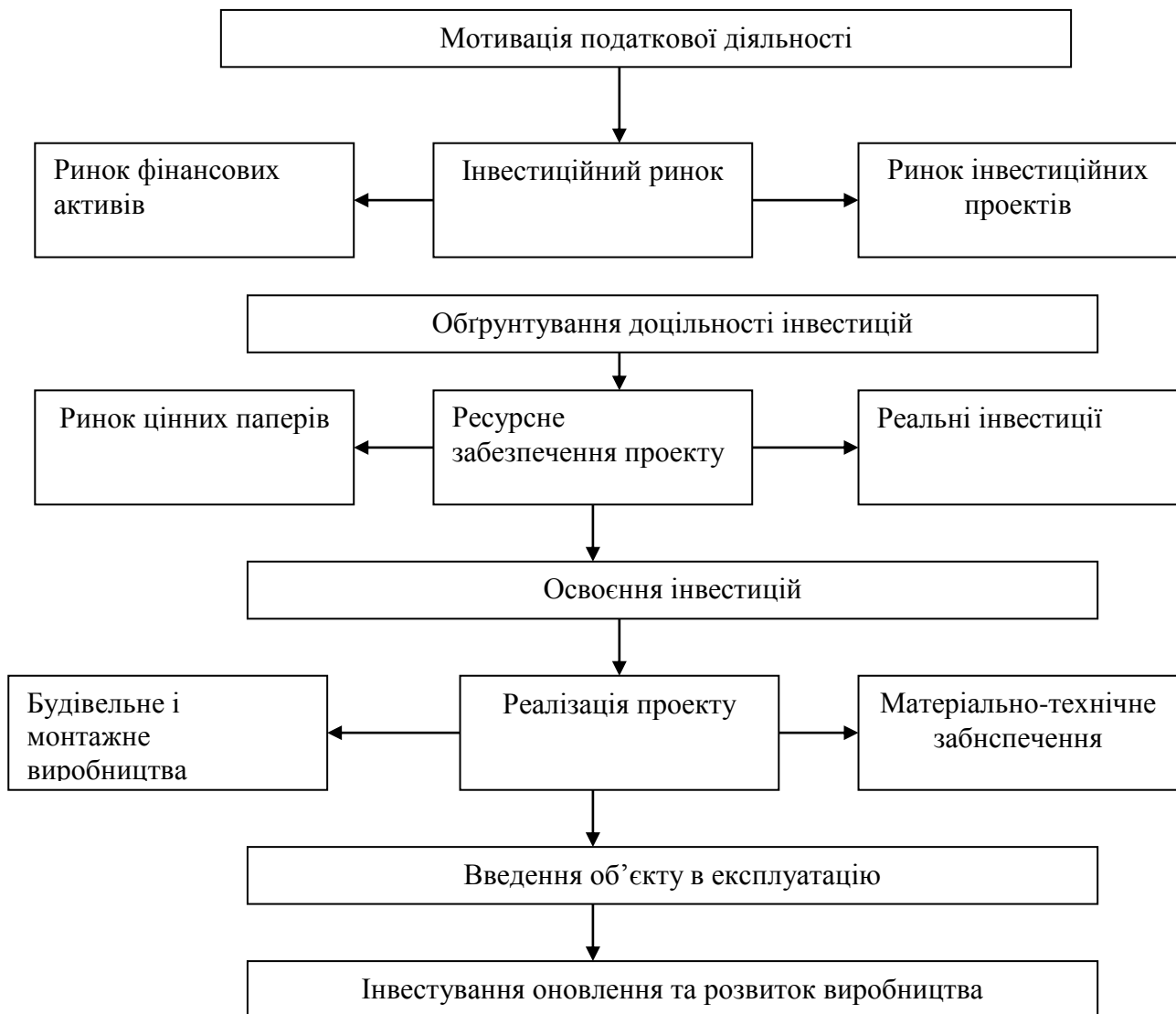

Рис. 1.3. Ринкова модель організації податкового процесу

Джерело: [16, с. 131]

До чинників, що формують податківний клімат країни, належать такі [7, с. 51]:

- рівень розвитку продуктивних сил та стан податківного комплексу – це стан та структура виробництва, рівень розвитку робочої сили, стан ринку податківних товарів та послуг;

- політичне та правове середовище – створення відповідного законодавчого та нормативного поля, яке залежить від політичної волі законодавчої та виконавчої гілок влади; заходи з державної підтримки та стимулювання податківної діяльності; досягнення стабільності національної грошової одиниці; валютне регулювання; забезпечення привабливості об'єктів оподаткування;

- стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників: податківна діяльність комерційних банків; рівень розвитку та функціонування пара банківської системи; податківна політика Національного Банку;

- статус іноземного платника: режим іноземного оподаткування; діяльність міжнародних фінансово-кредитних інституцій; наявність вільних економічних та офшорних зон;

- податківна активність населення: відносини власності в державі; стан ринку нерухомості; стабільність національної валюти тощо.

При цьому в різних методиках оцінки кількість показників, що описують податківні характеристики, істотно варіює і може складати від десяти до ста і більше.

Під впливом вказаних чинників формуються чотири типи середовищ, які є фактично складовими податкового клімату: політико-правове, соціально-культурне, економічне та інституціонально-інфраструктурне середовище.

Для кількісного опису і аналізу податкових процесів ученими використовуються різні методи оцінки податківних характеристик, які за специфікою об'єкта оцінювання можна розділити на дві великі групи [17, с. 264]:

- методи оцінки окремих податківних характеристик;
- методи оцінки узагальнювальних (інтегральних) податківних характеристик.

Методи кожної з груп припускають як кількісну оцінку податківних характеристик (на основі застосування показників, що мають кількісний вираз), так і

їх якісну оцінку (шляхом вербального опису стану або рівня податківної характеристики або застосування експертних оцінок).

Оцінка за допомогою методів першої групи не припускає визначення загальною кількісним показником рівня або ступеня сприятливості податкових характеристик і може бути виконана декількома способами: на основі окремих показників, з використанням системи показників і вербального опису стану або тенденцій зміни податкових характеристик, шляхом складання "карт" або "портретів" об'єкту дослідження на підставі показників (чинників), що формують податкові характеристики, а також за допомогою проведення дослідів експертів про стан або рівень тієї або іншої податківної характеристики.

Методи другої групи передбачають обов'язковий розрахунок інтегрального кількісного показника, що описує рівень податкових характеристик. Інтегральний показник визначається шляхом зведення окремих показників, який може здійснюватися трьома різними способами: по сумі окремих показників або по сумі балів (місць, рангів), що призначаються окремим показникам, що формують податкову характеристику; по сумі добутків окремих показників або сумі добутків балів (місць, рангів) окремих показників (або їх груп), і вагових коефіцієнтів цих показників; за допомогою розрахунку за аналітичною формулою або з використанням методів математичної статистики (зведення показників за формулою багатовимірною середньою, середньою геометричною та ін.). У свою чергу, бали можуть привласнюватися за значенням показників або на підставі експертних оцінок, а вагові коефіцієнти також можуть бути розрахунковими або експертними. В якості інтегрального показника податкової привабливості регіонів часто розглядають дані Податкового рейтингу областей України, розрахованого на основі офіційних даних Державного комітету статистики, Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки, Міністерства фінансів, Національного банку, Державної комісії з питань цінних паперів та фондового ринку, Держказначейства та ін. Визначення Податкового рейтингу регіонів проводиться на основі показників які, за оцінками платників, є найбільш важливими при прийнятті рішення про місце та обсяги податків.

Досить поширеною у вітчизняній практиці є методика, розроблена економістом І. Бланком у співпраці з податківною компанією "Омега-Інстер". Вони запропонували здійснювати оцінювання податкового клімату та податкової привабливості регіонів на підставі узагальнення таких даних [58, с., 56]:

- рівень розвитку економіки регіону (значущість 35%);
- рівень розвитку податківної інфраструктури (15%);
- демографічна характеристика регіону (15%);
- рівень розвитку ринкових відносин та ринкової інфраструктури (25%);
- наявність екологічного, податківного, політичного, кредитного, комерційного, валютного ризиків (10%).

Інтегральний показник оцінки податкової привабливості регіонів при цьому визначається як сума добутоків значень кожного синтетичного показника на його вагомість у загальній оцінці.

Висновки до 1 розділ

Надзвичайно актуальною проблемою сучасного етапу розвитку економіки є інтенсифікація капітального будівництва та скорочення на цій основі загального часу створення й модернізації основних фондів народного господарства. У дослідженнях різних аспектів зазначеної проблеми зустрічається термін "податковий процес". Застосування цього терміну в контексті формування механізму реалізації капітальних вкладень і ефективності створення основних фондів дає змогу підкреслити комплексний, системний підхід до нарощування й оновлення виробничого потенціалу народного господарства. В податківному процесі об'єднується діяльність багатьох учасників розширеного відтворення, які працюють над створенням основних фондів для випуску продукції та задоволення суспільних потреб.

Податковий процес активізує ринкову конкуренцію, що є одним з факторів, які сприяють зменшенню загального рівня виробничих витрат на ринках окремих видів продукції. Поява на ринку нової конкурентоздатної продукції потребує й від інших підприємств здійснення технологічних та організаційних нововведень.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПРОЦЕСУ СЕВЕРОДОНЕЦЬКОЇ ДПІ ГУ ДПС У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Оцінка податкової привабливості підприємства як визначального фактору стимулювання податкових процесів

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства може проводитися за розробленими методиками експрес-аналізу або поглибленого аналізу, які базуються на використанні абсолютних і відносних показників [21, с. 351]. Такі методики дають змогу виявляти проблемні напрямки діяльності підприємства і досліджувати причини, які їх зумовили, але не дають змоги зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан в цілому, податківну привабливість та потенційні можливості. Це питання вирішується за допомогою визначення інтегрального показника податкової привабливості підприємства.

Для оцінки податкової привабливості підприємства можуть бути використані різні фінансово-економічні показники функціонування підприємства протягом певного періоду.

Визначення податкової привабливості слід розглядати не тільки як інтегральний фінансово-економічний показник, а й як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового, технічного потенціалів підприємства, що дозволяє оцінити позицію конкретного підприємства відповідної галузі та регіону [18, с. 165]. Кінцевий результат щодо податкової привабливості підприємства дає змогу замовникам більш об'єктивно оцінити стан і можливості певного підприємства України.

Оцінка податкової привабливості повинна здійснюватися у два етапи [19, с. 178]:

— перший етап: розрахунок інтегрального показника за кожним підприємством окремо на підставі податкової та бухгалтерської звітності;

— другий етап: визначення оцінки податкової привабливості підприємства шляхом корегування інтегрального показника, розрахованого на першому етапі з

урахуванням привабливості на мезоекономічному рівні, впливу результатів фінансово-господарської діяльності та ризиків діяльності підприємства.

На першому етапі для визначення показника привабливості конкретного підприємства використовується метод розрахунку інтегрального показника. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників [29, с. 269]. Це спрощує процедуру оцінки конкретної податківної пропозиції. Для розв'язання цих завдань і забезпечення об'єктивної оцінки податкової привабливості підприємств використовується така послідовність визначення інтегрального показника (рис 2.1).

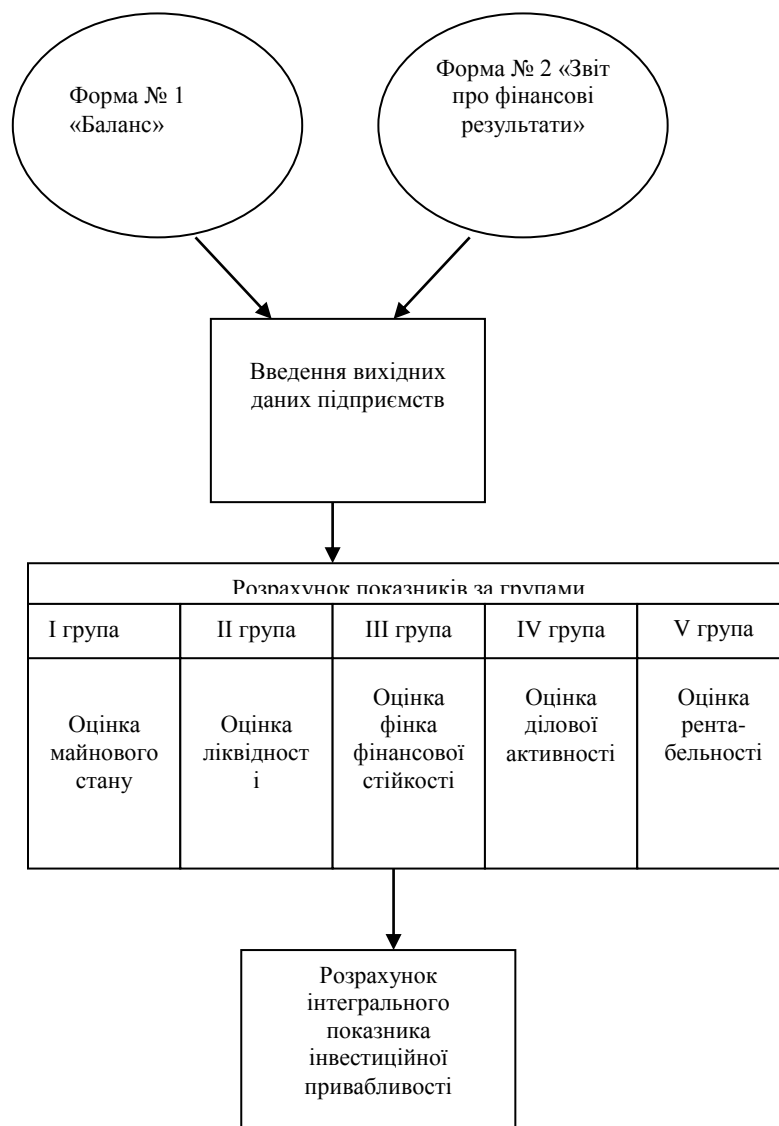

Рис. 2.1 Послідовність розрахунку інтегрального показника

Джерело: [29, с. 271]

Аналіз діючих методик проведення фінансового аналізу з урахуванням Положень (стандартів) бухгалтерської та податкової звітності дозволяють сформулювати п'ять груп показників (загалом 45 показників), які використовуються для визначення інтегрального показника (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Показники визначення інтегрального показника податкової привабливості підприємства

Група показників	Назва показників
1	2
Перша група. Оцінка майнового стану	1.1. Темпи зростання оборотних активів. 1.2. Коефіцієнт придатності необоротних активів. 1.3. Коефіцієнт придатності основних засобів. 1.4. Коефіцієнт зносу основних засобів
Друга група. Оцінка ліквідності	2.1. Маневреність власних оборотних коштів. 2.2. Коефіцієнт покриття. 2.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності. 2.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності. 2.5. Частка оборотних коштів в активах. 2.6. Частка виробничих запасів у поточних активах
Третя група. Оцінка податкової стійкості	3.1. Коефіцієнт податкової автономії. 3.2. Коефіцієнт залучення власних коштів (податкової залежності). 3.3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. 3.4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу. 3.5. Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень. 3.6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів. 3.7. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів. 3.8. Коефіцієнт структури залученого капіталу. 3.9. Коефіцієнт податкової незалежності капіталізованих джерел
Четверта група. Оцінка ділової активності	4.1. Балансовий прибуток. 4.2. Фондовіддача. 4.3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. 4.4. Період оборотності дебіторської заборгованості. 4.5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. 4.6. Період оборотності кредиторської заборгованості. 4.7. Коефіцієнт оборотності запасів. 4.8. Період оборотності запасів. 4.9. Коефіцієнт оборотності активів. 4.10. Тривалість фінансового циклу. 4.11. Тривалість операційного циклу.

Продовження табл. 2.1

1	2
	4.12. Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості. 4.13. Оборотність власного капіталу. 4.14. Оборотність основного капіталу. 4.15. Коефіцієнт стійкості економічного зростання
П'ята група. Оцінка рентабельності	5.1. Обсяг чистого прибутку. 5.2. Рентабельність продукції. 5.3. Рентабельність активів. 5.4. Рентабельність власного капіталу. 5.5. Рентабельність основного капіталу. 5.6. Операційна рентабельність реалізованої продукції. 5.7. Чиста рентабельність реалізованої продукції. 5.8. Валова рентабельність продажу

Розглянемо детальніше кожен групу показників. Перша група (оцінка майнового становища) дозволяє з'ясувати джерела формування майна й оцінити, як воно використовується. Показники ліквідності і платоспроможності (друга група) характеризують можливість підприємства своєчасно та повною мірою провести розрахунки за своїми зобов'язаннями. Показники податкової стійкості (третья група) дають можливість визначити фінансовий запас міцності підприємства, тобто стабільність його діяльності з позиції довгострокової перспективи. Ділова активність підприємства (четверта група) виявляється у динаміці його розвитку, досягненні обраних цілей, розширенні ринків збуту. Показники рентабельності (п'ята група) характеризують економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Розрахунок інтегрального показника податкової привабливості підприємства здійснюється у такій послідовності:

— уведення вихідних даних підприємства. Дані вносяться в електронні таблиці, виконані у вигляді форм бухгалтерської та податкової звітності: форми № 1 за ДКУД (Баланс підприємства) та форми № 2 за ДКУД (Звіт про фінансові результати);

— розрахунок показників за групами;

— розрахунок інтегрального показника податкової привабливості.

Для визначення значимості окремих показників та їх груп використовується один із методів експертних оцінок — метод рангової кореляції. Експерти на підставі анкети розподіляють показники за рангами (від 1 до n) за ступенем зменшення пріоритетності та важливості.

У результаті здійснення першого етапу "Методики оцінки податкової привабливості підприємств" отримуємо інтегральний показник податкової привабливості за кожним підприємством.

Оскільки потенційних платників цікавлять не значення показника податкової привабливості, а можливий рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів щодо конкретного підприємства, то при прийнятті рішення стосовно оподаткування особи, що приймає таке рішення, необхідно враховувати зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на підприємство.

На другому етапі здійснюється оцінка податкової привабливості через корегування інтегрального показника з урахуванням факторів, які суттєво впливають на податківну привабливість підприємства:

- 1) податківна привабливість на мезоекономічному рівні;
- 2) оцінка управління підприємством на підставі аналізу руху грошових коштів;
- 3) вплив зовнішніх ризиків;
- 4) вплив внутрішніх ризиків.

1. Для врахування результатів оцінки привабливості галузі і регіону за наведеними показниками використовується матриця привабливості на мезоекономічному рівні (таблиця 2.2).

Якщо ні регіон, ні галузь не є податківно-привабливими, зрозуміло, що не може бути і мови про оподаткування будь-якого підприємства, яке працює в цій галузі та розташоване у відповідному регіоні. Коли або галузь, або регіон є привабливими для платника, тоді вплив негативних і позитивних сторін привабливості на мезоекономічному рівні компенсують одна одну. У цьому випадку прийняти рішення про оподаткування певного підприємства можна тільки на

підставі оцінки його податкової привабливості. Для підприємства, яке розташоване в податківно-привабливому регіоні і належить до привабливої галузі, оцінка привабливості зростає вдвічі.

Таблиця 2.2

Матриця податкової привабливості на мезоекономічному рівні

Привабливість регіону	Привабливість галузі	
	висока	низька
Привабливий	2	1
Непривабливий	1	0

Джерело: [56, с.198]

2. Для підвищення довіри платника до підприємства і об'єктивнішої оцінки податкової привабливості необхідні найбільш узагальнені показники діяльності підприємства на основі бухгалтерської та податкової звітності, тобто відкритої інформаційної бази. Саме таким показником є рух грошових коштів підприємства (форма № 3 ДКУД), а тому при оцінці привабливості підприємства необхідно її корегувати на підставі аналізу руху грошових коштів від усіх видів діяльності.

Дієздатність підприємства визначається вмінням генерувати значні суми грошових коштів для того, щоб своєчасно реагувати на потреби та можливості, які несподівано виникають. Інформація про рух грошових коштів від основної діяльності допомагає оцінити фінансову гнучкість підприємства. Оцінка здатності підприємства пережити, наприклад, несподіване падіння попиту, може включати аналіз руху грошових коштів від основної діяльності за минулі періоди. Чим істотніші потоки грошових коштів, тим вища здатність підприємства витримати несприятливі зміни економічних умов.

У галузі податків та кредитів аналіз руху грошових коштів є корисним при оцінці доходів підприємства. Рух грошових коштів більш об'єктивно оцінює ефективність діяльності підприємства, ніж показник чистого прибутку.

Аналіз грошових коштів дає змогу визначити їх стан і загальну оцінку управління підприємством. Нині її рекомендується враховувати відповідно до стадій життєвого циклу підприємств в Україні. Податківна спрямованість у діяльності підприємств на стадіях "рання" та "остаточна зрілість" дають змогу використовувати коефіцієнти щодо показника податкової привабливості підприємства та результатів його фінансово-господарської діяльності від усіх видів діяльності.

Величини, наведені в таблиця 2.2, відображають потенційні можливості підприємства як об'єкта оподаткування, тобто ступінь вірогідності повернення чи не повернення вкладених коштів.

Таблиця 2.3

Вплив результатів фінансово-господарської діяльності від усіх видів діяльності відповідно до окремих стадій життєвого циклу підприємства

Оцінка якості управління підприємством	Стадія життєвого циклу підприємства				
	1-ша	2-га	3-тя	4-та	б-та
Добра	1,0	1,5	2,0	1,5	1,0
Нормальна	0,5	1,0	1,5	1,0	0,5
Кризова	0	0,5	1,0	0,5	0

Джерело: [56, с. 201]

Визначення впливу результатів усіх видів діяльності за стадіями життєвого циклу підприємства дає можливість охарактеризувати внутрішнє середовище підприємства, тобто його цілі, організаційну структуру, методи планування, податківну спрямованість і можливі податківні рішення залежно від стадії життєвого циклу.

3. Суть оподаткування полягає у вкладенні в певні види активів, які повинні забезпечити в майбутньому отримання прибутку. В будь-якому разі для прийняття рішення про вкладення капіталу необхідно володіти інформацією про те, наскільки передбачуваний ефект зможе компенсувати ризик, який виникає через

невизначеність кінцевого результату. Ще одним важливим фактором податкової привабливості підприємства є вплив певних видів ризиків.

Однак загальний рівень впливу ризиків на макрорівні (зовнішніх) та на мікрорівні (внутрішніх) різний. Аналізуючи публікації вітчизняних фахівців щодо кількісної оцінки впливу ризиків на діяльність підприємства та досвід роботи підприємств, можна зробити висновок, що в сучасних умовах в Україні зовнішні ризики впливають на діяльність підприємства на 70 %, а внутрішні — на 30 %.

Ступінь впливу кожного окремого податкового ризику можна оцінити тільки маючи достатню інформацію про діяльність конкретного підприємства, його відносини з зовнішнім середовищем і повну характеристику внутрішнього середовища з урахуванням життєвого циклу підприємства.

Послідовність проведення корегування інтегрального показника наведено на Рис. 2.2 [21, с. 89].

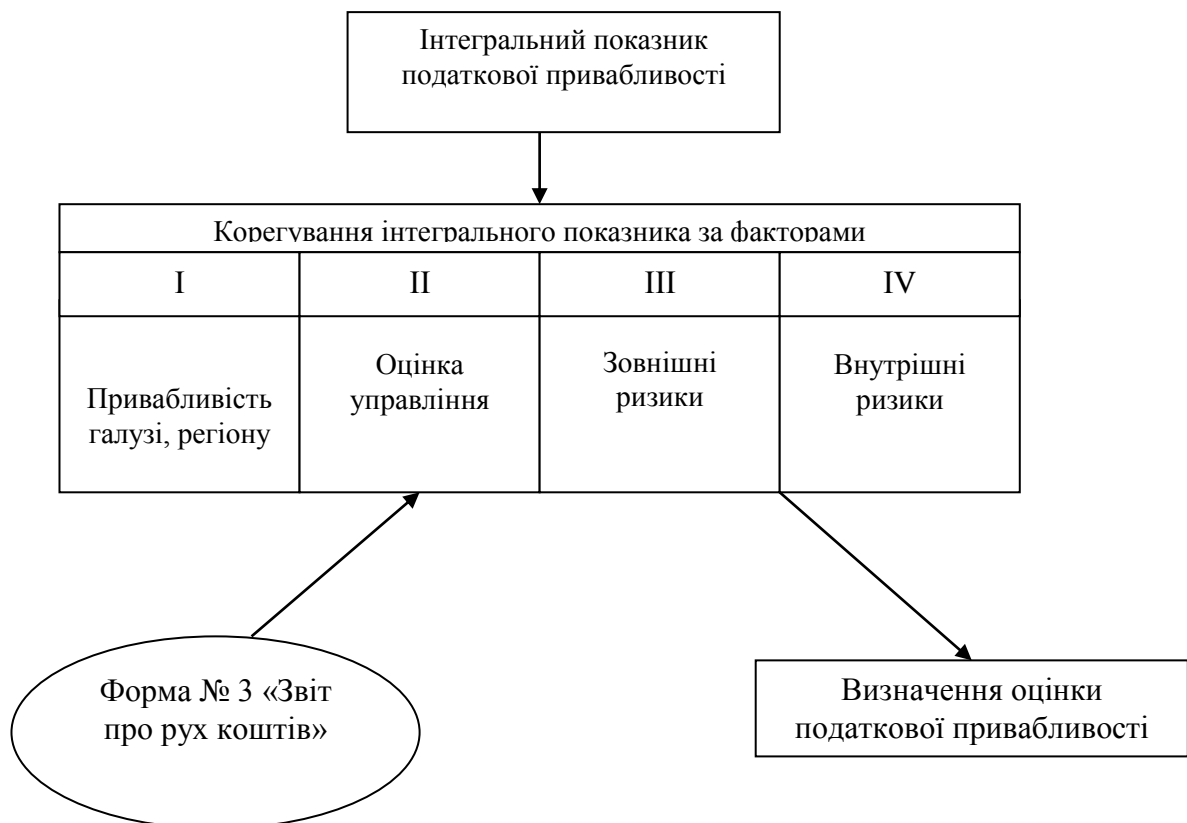

Рис. 2.2 Послідовність оцінки податкової привабливості підприємств

Джерело: [21, с. 89]

Оцінка податкової привабливості підприємства визначається за формулою:

$$E = I \cdot K_{1ч} \cdot K_{2ч} \cdot K_{3ч} \cdot K_{4ч} \quad (2.1)$$

де I — інтегральний показник;

K_{1ij} — відповідний коефіцієнт за матрицею привабливості на мезоекономічному рівні (див. табл. 2.2);

K_{2ij} — коригуючий коефіцієнт оцінки управління;

K_3 — вплив зовнішніх ризиків;

K_4 — вплив внутрішніх ризиків.

Вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього характеру на діяльність й податківну привабливість підприємств визначається за допомогою ступеня впливу відповідних ризиків (R_2 , R_3), які були визначені шляхом рангової кореляції на підставі анкетування експертів-практиків відповідних підприємств. За результатами розрахунків їх обсяг був уточнений порівняно з теоретичними значеннями 0,7 та 0,3, відповідно ступінь впливу ризиків дорівнює: зовнішніх — $R_1 = 0,68$, внутрішніх — $R_2 = 0,32$.

Зазначимо, що залежність між впливом ризиків і привабливістю підприємства обернена, тобто чим вищий вплив податкового ризику на діяльність підприємства, тим нижча його привабливість. Тому при обчисленні оцінки податкової привабливості підприємства необхідно вплив ризиків урахувати такими виразами:

$$K_3 = 1 - R_1 \quad (2.3)$$

$$K_4 = 1 - R_2 \quad (2.4)$$

де $R_{1,2}$ — вплив відповідних видів ризиків.

Для підприємств, які перебувають на IV—V стадіях свого життєвого циклу, а це більшість промислових підприємств України, за всіх можливих позитивних факторів впливу максимальне значення оцінки податкової привабливості не повинно перевищувати 100 одиниць.

Розрахунки оцінки податкової привабливості можна використовувати на підприємстві на замовлення платника чи комерційної структури для прийняття податківного рішення про вкладання коштів.

Застосування "Методики оцінки податкової привабливості" дає змогу комплексно оцінити рівень податкової привабливості промислових підприємств, що

є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень суб'єктами податківної діяльності.

Методика може використовуватися для оцінки податкової привабливості, оцінки фінансового становища у процесі приватизації та розробки заходів щодо санації або ліквідації підприємства. Отже, методику можна використовувати для визначення податкової привабливості окремого підприємства, а також при проведенні фінансового аналізу за ініціативою як самого підприємства, так й платників, які розглядають питання про вкладення коштів у виробництво.

2.2. Аналіз динаміки податків Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області

Слід виділити наступні принципи податківного менеджменту Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області.

Принцип плановості є началом, що організовує проведення податківної діяльності, які будь-якої іншої підсистеми підприємства. Планування податківної діяльності здійснюється у часовому (стратегічні, поточні плани) і просторовому (по підрозділах підприємства) розрізі, а також за рівнями ієрархії (по підприємству в цілому та його підрозділах). Конкретний зміст податківних планів визначається характером завдань, що вирішуються, їх виконавцем (той або інший підрозділ підприємства) тощо. Цілком зрозуміло, що за відсутності відповідного економічного розрахунку та плану неможлива ефективна податківна діяльність.

Якісне виконання робіт, що становлять податківну діяльність підприємства, багато у чому залежить від здібностей та кваліфікації спеціалістів. Тому добір та розстановка кадрів повинні здійснюватися винятково відповідно до ділових якостей працівників, їх кваліфікації та професіоналізму. А. Файоль зазначав: "Порядок передається таким лапідарним правилом: певне місце для кожної особи та кожна особа на своєму місці":

Оскільки, головною метою будь-якого господарюючого суб'єкта є одержання прибутку, який дає можливість покрити витрати діяльності та здійснювати розширене відтворення, досконало проаналізуємо кінцеві фінансові результати

діяльності підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області" у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз основних фінансових показників підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області" за 2018-2019рр. за три роки

Показник	2018	2019	Зміни (+;-)	Темп змін,
			тис. грн.	%
			2019/2018	2019/2018
			роки	роки
Виручка від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн.	15474,30	16419,00	944,70	106,10
Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис. грн.	12915,00	13708,90	793,90	106,15
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	10443,10	11054,90	611,80	105,86
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	2471,90	2654,00	182,10	107,37
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	397,30	271,80	-125,50	68,41

Отже, виходячи з даних табл. 2.4 можна відмітити зростання таких економічно важливих показників як виручка від реалізації послуг на 944,7 тис. грн., чиста виручка на 793,9 тис. грн. Незважаючи на те, що одночасно зростає і собівартість продукції, що є невід'ємною складовою збільшення обсягу продаж на 611,8 тис. грн., валовий прибуток, отриманий підприємством у 2019 році перевищує цей же показник 2018 року на 182,10 тис. грн., що також є досить позитивним моментом в діяльності підприємства. Взагалі, темп зростання виручки від реалізації більший ніж темп зростання собівартості, відповідно 6,1% і 5,86%.

Негативним моментом, який можна виділити при проведенні даного аналізу є зниження суми чистого прибутку на 125,5 тис. грн., що в порівнянні з попередніми показниками свідчить про зростання непрямих витрат, зокрема адміністративних витрат і витрат на збут. Все це є недоліком у роботі особливо на фоні зниження майнового потенціалу, обсягів діяльності підприємства, низькій питомій вазі оборотних коштів, що становлять прямі витрати.

Отже, після проведеного аналізу, отримані дуже суперечливі висновки. Зокрема, зниження загальної вартості майна, високої питомої ваги необоротних активів у структурі наявного майна, поряд з прискоренням оборотності власного капіталу, оборотних активів і т.д.

Але в цілому отримання прибутку в 2019 році у сумі 271,8 тис. грн. порівняно з прибутком 397,3 тис. грн. в 2018 р. свідчить про досить негативні тенденції в діяльності підприємства, незважаючи на можливий потенціал підприємства.

Проведені в роботі розрахунки дозволяють з впевненістю говорити про необхідність підвищення ефективності ведення фінансово-господарської діяльності.

Поступове впровадження в економіку країни ринкових методів господарювання і конкуренції потребує від підприємств підвищення ефективності їх діяльності, яка визначає здатність підприємств до фінансового виживання.

Ефективна діяльність підприємства багато в чому залежить від достатньої забезпеченості діяльності капіталом.

Внутрішній аналіз фінансового стану підприємства передбачає вивчення та оцінку:

- достатності власного капіталу;
- динаміки і структури власного капіталу;
- вивчення причин змін окремих його складових та оцінку цих змін за звітний період.

Тож, проаналізуємо склад, структуру та динаміку власних коштів Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області за останні три роки (таблиця 2.5)

Таблиця 2.5

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області за 2017-2019 рр.

Показник	2017 рік		2018 рік		2019 рік		Відхилення 2019/2017р. р.
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	
Середньорічна вартість статутного	1466,4	48,2	752,1	24,4	752,1	25,9	-714,3

капіталу тис. грн.							
Середньорічна вартість додаткового капіталу, тис. грн.	1104	36,3	2090,45	67,8	1925,4	66,3	821,4
Середньорічна вартість резервного капіталу тис. грн.	92,15	3,0	102,15	3,3	104,65	3,6	12,5
Середньорічна вартість нерозподіленого прибутку (збитку), тис. грн.	382,15	12,6	141,6	4,6	121,5	4,2	-260,65
Всього власного капіталу, тис. грн.	3042,45	100	3084,05	100	2903,65	100	-138,8

Отже, виходячи з проаналізованих даних, можна зробити наступні висновки. На протязі останніх трьох років зміни у структурі власного капіталу досить неоднорідні. Так, якщо в 2019 році сума власного капіталу зменшилася на 138,8 тис. грн., в порівнянні з 2017 роком, то в 2018 році відбувалося її збільшення з 3042,45 тис. грн. до 3084,05 тис. грн. Аналогічна ситуація і в зміні середньорічної вартості додаткового капіталу. Що правда, дещо зросла середньорічна вартість резервного капіталу на 12,5 тис. грн. і знизилась вартість статутного капіталу. Досить негативним моментом є зменшення суми нерозподіленого прибутку на 260,65 тис. грн., що свідчить про погіршення діяльності на основі зменшення обсягів. Як бачимо, найбільшу питому вагу у формуванні власного капіталу займає додатковий капітал і засновницькі внески у формі статутного капіталу.

Отже, після проведеного аналізу, отримані дуже суперечливі висновки. Зокрема, зниження загальної вартості майна, високої питомої ваги необоротних активів у структурі наявного майна, поряд з прискоренням оборотності власного капіталу, оборотних активів і т.д.

Таким чином, проведені розрахунки свідчать про підвищення ефективності діяльності ТОВ "Інформаційний центр «Лінком Еліт»" у 2019 році, в порівнянні з попередніми періодами.

Досліджуючи податкову діяльність Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, необхідно проаналізувати джерела формування майна Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, якими можуть бути:

- грошові, матеріальні і майнові внески засновника;
- доходи від цінних паперів;
- відрахування від прибутків спільних підприємств, організацій і об'єднань, створених за участю підприємства, а також інших госпрозрахункових організацій пов'язаних з підприємством договірними відносинами;
- кредити банків і інших кредиторів; безкоштовні або благодійні внески юридичних, фізичних осіб, громадських фондів та інші;
- інші джерела, не заборонені діючим законодавством.

Статутний фонд підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області становить 752,1 тис. грн. Прибуток даного підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, сплати податків та зборів до бюджету і витрат по оплаті праці. З балансового прибутку сплачуються відсотки по кредитах банку, а також вносяться передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток, одержаний після зазначених розрахунків, залишається у повному розпорядженні засновників підприємства. Для того, щоб здійснювати ефективну фінансово-господарську діяльність підприємству необхідні основні фонди, оборотні кошти, фінансові та трудові ресурси. То ж проаналізуємо наявність та структуру майнової бази Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області за даними річної бухгалтерської звітності за 2 роки і оформимо це у таблиці 2.6. Отже, дані таблиці 2.6 свідчать, що загальна вартість майна підприємства протягом 2018-2019 рр. дещо знизилась, по окремим статтям значних коливань майже не спостерігалось.

Таблиця 2.6

Аналіз майна підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області за 2018 – 2019 рр.

Показник	2018 рік	2019 рік	Зміни (+;-) тис. грн.	Темп змін, %
			2019/2018 роки	2019/2018 роки
Середньорічна вартість майна, тис. грн.	3798,750	3699,400	-99,350	97,385
Середньорічна вартість необоротних активів всього, в тому числі:	2637,700	2531,950	-105,750	95,991

середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	2605,050	2507,700	-97,350	96,263
Середньорічна вартість оборотних активів, тис грн., в тому числі:	1157,650	1164,050	6,400	100,553
середньорічна вартість запасів, тис. грн.	805,400	845,750	40,350	105,010
дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	39,000	56,700	17,700	145,385
дебіторська заборгованість за розрахунками, тис. грн.	152,550	6,550	-146,000	4,294
інша поточна дебіторська заборгованість, тис. грн.	14,300	15,850	1,550	110,839
грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	146,400	239,200	92,800	163,388
Витрати майбутніх періодів.	6,800	6,800	0,000	100,000

Так, загальна вартість майна знизилась з 3798,75 тис. грн. до 3699,4 тис. грн., що можна відмітити як негативне явище в діяльності будь-якого підприємства, яке свідчить про скорочення діяльності.

В структурі сукупних активів підприємства Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області найбільшу питому вагу займають необоротні активи (у 2014 р. 68,44%). Підприємство має "важку" структуру активів (питома вага необоротних активів більше 40%, що свідчить про значні суми накладних витрат і високу чутливість підприємства до зміни виручки.

Розрахунок показників ділової активності підприємства Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області за 2018-2019 роки подано у вигляді таблиці 2.7:

Проаналізувавши дані Балансу та Звіту про фінансові результати (Додаток А - І) можна сказати, що негативними тенденціями, які виявляються в процесі цього аналізу є зниження рентабельності власного капіталу та рентабельності продаж.

Таблиця 2.7

Розрахунок коефіцієнтів ділової активності підприємства Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області на протязі 2018-2019 р.

Показник	2018 рік	2019 рік	Зміни (+;-)	Темп змін,
			тис. грн.	%
			2019/2018 роки	2019/2018 роки
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, раз	4,19	4,72	0,53	112,74
Тривалість обороту власного капіталу, днів	85,97	76,25	-9,72	88,70
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, раз	345,45	257,63	-87,82	74,58
Період оборотності дебіторської	1,04	1,40	0,36	134,09

заборгованості, днів				
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, раз	39,69	27,40	-12,29	69,04
Період оборотності кредиторської заборгованості, днів	9,07	13,14	4,07	144,85
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, раз	11,16	11,78	0,62	105,56
Період оборотності оборотних активів, днів	32,27	30,57	-1,70	94,73
Рентабельність власного капіталу, %	0,13	0,09	-0,04	72,66
Рентабельність продаж, %	0,03	0,02	-0,01	64,48

Всі інші коефіцієнти оборотності майже не змінилися, а якщо і відбулися незначні зміни, то позитивні. Так, підвищилось оборотність власного капіталу, оборотних активів. Щоправда трохи уповільнилась оборотність дебіторської заборгованості, але при такій незначній її сумі у валюті балансу, на даний момент часу це не викликає ніякого незадоволення, що є досить незначним у порівнянні з оборотністю кредиторської заборгованості. Все це є досить дивним на фоні попередньо зроблених висновків, зокрема про зниження обсягів діяльності і рентабельності.

Регулярне проведення аналізу оборотності капіталу дає змогу знайти шляхи зменшення величини оборотного капіталу, ліквідувати його надлишки, що при збереженні норми прибутку дасть можливість отримувати значно більше прибутку на кожную вкладену гривню. Відомо, що прискорення оборотності капіталу, що спостерігається на даному підприємстві сприяє вивільненню оборотних коштів, що дає змогу підприємствам без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшувати обсяги виробництва. Розрахуємо суму, що можна вилучити з обороту не зменшуючи обсяги діяльності в наслідок прискорення оборотності власного капіталу в 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

$$40,88 * (13708,9 / 360) = 1556,7 \text{ тис. грн.}$$

Фінансовий стан підприємства залежить також від того наскільки раціонально сформовані джерела фінансування поточних активів.

Оскільки для податкової стійкості підприємства велике значення має наявність власного оборотного капіталу, то в ході аналізу цього показника необхідно визначити й дати оцінку:

- по-перше, змінам, що відбулися в наявності власного оборотного капіталу;
- по-друге, факторам, що вплинули на відхилення в наявності власного оборотного капіталу;
- по-третє, структурі розподілу власного капіталу;
- по-четверте, забезпеченості матеріальних оборотних коштів власними джерелами фінансування.

В зарубіжній практиці допускається частка участі власних джерел у формуванні оборотних коштів на рівні не нижче ніж 25%.

Аналіз передбачає також вивчення й оцінку факторів, які вплинули на зміну наявності власного оборотного капіталу.

Формування власного капіталу підприємства повинно підпорядковуватись досягненню двох цілей.

1. Формування за рахунок власного капіталу необхідного обсягу необоротних активів;
2. Формування за рахунок власного капіталу певного обсягу оборотних активів.

Таблиця 2.8

Аналіз факторів, які вплинули на зміну власного оборотного капіталу в 2018-2019 роках.

Фактори	2018 рік	2019 рік	Рівень впливу факторів(+,-)
1.Статутний фонд	752,1	752,1	0
2.Резервний капітал	102,15	104,65	+2,5
3.Додатковий капітал	2090,45	1925,4	-165,05
4.Нерозподілений прибуток	141,6	121,5	-20,1
5.Всього, власний капітал (1+2+3+4)	3084,05	2903,65	-180,4
6.Довгострокові зобов'язання	-----	----	-----
7.Усього власного капіталу та довгострокових зобов'язань (5+6)	3084,05	2903,65	-180,4
8.Основні засоби	2603,05	2507,7	-95,35
9.Інші необоротні активи	34,65	24,25	-10,4
10.Всього необоротних активів (8+9)	2637,7	2531,95	-105,75
Власний оборотний капітал (7-10)	446,35	371,7	-74,65

Таблиця 2.9

Аналіз коефіцієнтів маневрування капіталу Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у
Луганській області за 2018-2019 роки.

Показники	2018 рік	2019 рік	Відхилення
Загальна сума власного капіталу, тис. грн.	3084,05	2903,65	-180,4
Власний оборотний капітал, тис. грн.	446,35	371,7	-74,65
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,14	0,13	-0,01

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки про недостатнє покриття оборотних активів власним капіталом. Так при нормативному значенні цього показника $\geq 0,5$ на даному підприємстві цей показник становить 0,14 і 0,13 в 2013 і 2014 роках відповідно. Основна сума власного капіталу знаходиться в необоротних активах.

Оптимізація складу власного капіталу в розрізі основного і оборотного його видів потребує врахування галузевих особливостей здійснення операційної діяльності, середньої тривалості операційного циклу на підприємстві, а також оцінки позитивних і негативних особливостей функціонування оборотних і необоротних активів, що функціонують за рахунок власного капіталу. Позитивні особливості необоротних активів:

а) практично не зазнають впливу інфляції;

б) підлягають меншому комерційному податкового ризику втрат в процесі операційної діяльності підприємства, вони практично захищені від недобросовісних дій партнерів;

в) ці активи мають можливість генерувати стабільний прибуток, забезпечуючи випуск різноманітних видів продукції у відповідності з кон'юнктурою товарного ринку, але наше підприємство торгівельне і тому така надмірна питома вага необоротних активів є негативним фактором в діяльності.

Особливе місце серед об'єктів оцінки займає бізнес (підприємство), в процесі визначення вартості якого об'єктом оцінки виступає діяльність, що здійснюється на основі функціонування майнового комплексу підприємства та має на меті отримання прибутку.

Для Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області цілями оцінки буде підвищення ефективності поточного управління підприємствами.

Сутність методу складається у визначенні різниці між сумами вартості всіх активів підприємства та всіх зобов'язань. Базова формула для розрахунку чистих активів має вид:

$$ЧА = A - З \quad (2.1)$$

де, ЧА – вартість чистих активів підприємства;

A – сума всіх активів;

З – сума всіх зобов'язань.

Ця методика розрахунку вартості підприємств відповідає Міжнародним принципам бухгалтерського обліку і є найбільш поширеною у вітчизняній практиці визначення вартості чистих активів підприємств.

Оцінимо внутрішню вартість Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області. Необхідні розрахунки представимо у таблиці 2.10

Таблиця 2.10

Внутрішня вартість Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області у 2018 році, тис. грн.

Показник	Сума, тис. грн.
Розмір скоригованих основних засобів	$2603,1 * 0,95 = 2472,95$
Розмір скоригованих нематеріальних активів за ринковою вартістю	0,0
Розмір скоригованих товарних запасів	$815,4 - 815,4 * 0,03 * 0,2 = 815,4 - 4,89 = 810,51$
Розмір скоригованих інших поточних активів	352,31
Разом скоригованих активів	$2472,95 + 0,0 + 810,51 + 352,31 = 3635,77$
Внутрішня вартість	$3635,77 - 722,4 = 2913,37$

Таким чином, внутрішня вартість ТОВ "Інформаційний центр «Лінком Еліт»" у 2018 році склала 2913,37 тис. грн.

Розрахунок внутрішньої вартості ТОВ "Інформаційний центр «Лінком Еліт»" у 2019 році представимо у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Внутрішня вартість Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області у 2019 році, тис. грн.

Показник	Сума, тис. грн.
Розмір скоригованих основних засобів	$2507,7 * 0,95 = 2382,315$
Розмір скоригованих нематеріальних активів за ринковою вартістю	0,0
Розмір скоригованих товарних запасів	$845,8 - 845,8 * 0,03 * 0,2 = 845,8 - 5,07 = 840,73$
Розмір скоригованих інших поточних активів	318,4
Разом скоригованих активів	$2382,315 + 0,0 + 840,73 + 318,4 = 3541,45$
Внутрішня вартість	$3541,45 - 799,4 = 2742,05$

Керівництво підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області ухвалило рішення про побудову корпоративного мультисервісного середовища, з подальшою інтеграцією в неї технологій IP-телефонії та IP-телебачення (IPTV). Прогнозуючи значне зростання регіональних філіалів, при побудові цієї мережі були поставлені наступні завдання:

Об'єднати в єдину мережу центральний офіс підприємства в Києві з філіалами в інших містах України.

Основні причини створення медіа-центру були наступні:

Контакт-центр дозволяє сегментувати клієнтів і персоніфікувати їхні виклики, але це ще не виходить, що ви зможете робити послуги в будь-яких ринкових областях, оскільки в кожній з них, будь то банківська або страхова справа, торговельна або транспортна галузь або медичне обслуговування, є маса своїх особливостей. Приймаючи це в увагу, на початковому етапі логічніше орієнтувати контакт-центр на надання сервісу в одній галузі, після освоєння якої можна буде випробувати свої сили й в інші.

Основний товар контакт-центра — це інформація. Але реальна конкурентна перевага сучасного контакт-центра полягає в реалізації особливих, специфічних інформаційних сервісів, умовно говорячи "бантиків", що в значній мірі стимулює розвиток основного бізнесу.

Для професійного аналізу продуктивності й ефективності роботи медіа-центру і його співробітників можливе використання систем ключових показників КРІ (Key Performance Indicators), що є частиною інструмента керування в методології

збалансованих показників BSC (Balanced Score Card). Запропонований список документів не претендує на "канонічність". Перелік містить те, що скоріше придасться, чим буде відкинуто.

Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області планує придбати CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.

Проведені на підприємстві корінні перетворення дозволяють припускати, що результати впровадження ноу-хау будуть позначатися з 2015 року більш істотно.

У даний час на Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області починається створенням нової організаційно-структурної одиниці – так званого медіа-центру. Ця інновація буде введена в дію на базі принципово нового обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.

У зв'язку з цим представляється доцільним розглянути даний інноваційний проект докладніше. Реалізація інноваційного створенням медіа-центру на Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області містить у собі такі етапи:

- закупівля обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.;
- будівництво нових площ під обладнання;
- монтаж обладнання;
- організація виробничої діяльності.

Графік фінансування інноваційного проекту наведений в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Показники, млн. дол.	2019	2014	2015	2016	2017	2018
Отримано кредит	2,0	0,4				
Плата за кредит		0,385	0,42	0,42	0,42	0,42
Повернення кредиту						2,40

Таблиця 2.13

Вид капіталовкладень	Усього,	У тому числі по роках інноваційного				
	млн. дол.	2019	2014	2015	2016	2017
1. Вартість обладнання	1,7975	1,7975	-	-	-	-
2. Вартість монтажних робіт	0,6025	0,2025	0,40	-	-	-
Разом:	2,40	2,0	0,40	-	-	-

Фінансування проекту створенням медіа-центру на Сєвєродонецької ДПШ ГУ ДПС у Луганській області здійснюється за рахунок довгострокового (на 5 років) інноваційного кредиту. Загальний обсяг кредиту - 2,4 млн. дол., процентна ставка - 17,5% річних, виплата процентів - щорічно наприкінці року.

Таким чином, досліджуване підприємство Сєвєродонецької ДПШ ГУ ДПС у Луганській області має позитивну податківну привабливість, і на основі цього, плану залучити кредит, в розмірі 24 млн. дол. На придбання нового обладнання.

2.3. Проблемні аспекти реалізації податкових процесів в Україні

В даний час Україна знаходиться на стадії подолання негативних наслідків, які сформовані економічною кризою, виникнення і вплив якої відбилося практично на всіх сферах діяльності нашої країни, в тому числі і господарської.

Більшість експертів, які вивчають особливості виниклої економічної кризи, вважають, що одним з найбільш ефективних методів поліпшення економічної ситуації в Україні є активізація її податківної діяльності. Це в першу чергу пов'язано з тим, що податок на прибуток лежать в основі господарської діяльності, і саме приплив податків і їх ефективне вкладення, наприклад у вітчизняні підприємства, дозволить не тільки підвищити конкурентоспроможність українських організацій, а й поліпшити економічну ситуацію в країні, особливо в умовах сформованої світової кризи. Тому, підвищення ролі податківної діяльності та способів її активізації є однією з актуальних проблем в Україні.

За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації податківних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої податкової активності. Оскільки основні джерела податків формуються у виробництві, то велике значення має зростання ВВП та національного доходу, що спрямовуються на нагромадження. [3, с. 153-157]

У країні є серйозні проблеми, які занижують індекс податкової привабливості - надмірне державне регулювання бізнесу, високий рівень корупції, заплутане і

часто мінливий податкове законодавство, високі для економіки, що розвивається ставки оподаткування. І вирішити їх можна тільки за допомогою реформ, які мають сенс і результат.

На жаль, в даний час Україна знаходиться в умовах політичної та економічної нестабільності, що значно ускладнює її податківну діяльність. Це тісно пов'язано з фундаментальними соціально-економічними процесами розвитку суспільства, з вирішенням завдань щодо подолання економічної кризи. Більше того, відсутність необхідних темпів зростання податків посилює структурні деформації, що виникають в економіці [1, с.81].

Вітчизняні вчені-економісти акцентують увагу, насамперед, на специфіці перехідного періоду, трансформаційних процесах у світовому економічному просторі, зростаючої глобалізації світової економіки та відкритості національної. Виходячи, з вище перерахованих факторів можна виділити причини, які несприятливо впливають на розвиток податківної діяльності в Україні [1, с.81]:

- відсутність достатнього податківного потенціалу національної економіки та умов реалізації її власного потенціалу;
- відсутність джерел формування ринку податківних ресурсів;
- відсутність умов активізації діяльності інституційних посередників на ринку;
- мало сформована система управління іноземними податками.
- незначна роль держави в підвищенні комерційної та соціально-економічної ефективності податківних.

Україна, порівняно з іншими країнами, зараз має конкурентні переваги і інтерес платників до певних секторів. Це пояснюється зростанням глобального попиту на певну продукцію металургії та сільського господарства, а також порівняно сильною конкурентною позицією в Україні в цих галузях.

Ще один важливий фактор - Україна - це європейська країна, яка знаходиться на перетині багатьох важливих торговельних шляхів, що, звичайно ж, підвищує її привабливість для платників.

На жаль, багато платників навіть не здогадуються про те, що Україна, яка володіє значним внутрішнім ринком, розгалуженими ресурсами, а також вигідним геополітичним розташуванням, може стати одним з провідних реципієнтів податків для всіх тих ділових та енергійних людей, які шукають нові ринки для вкладення своїх бізнес ідей, ініціатив та підприємливості.

Це свідчить про те, що є серйозні резерви для податків в Україну. І не завжди рівень корупції та державного управління, як говорять багато фахівців, є тією причиною, яка зупиняє платників. Головне перефразувати слово "проблема" в слово "завдання", рішення якої і є головною метою уряду та бізнес - спільноти країни.

Багато потенційних платники зацікавлені у великому ринку України, в її багатих ресурсах, кваліфікованій робочій силі, проте не поспішають зробити рішучий крок. Потенційні американські платники остерігаються впливу таких негативних чинників як надлишкова регуляція; складні, плутані й високі податки; закони, які можуть змінитися; неможливість виконувати контракти [1, с.81]:. Все це створює несприятливе середовище для бізнесу та податків. Українські підприємці називають той же список негативних факторів.

Практично всі основні фактори, що визначили хід і результативність податкового процесу в умовах планової економіки - планування, обґрунтування економічної ефективності, фінансування і, нарешті, будівництво, можна визначити як зовнішні по відношенню до підприємства. В індустріальних системах - на підприємстві, як об'єкті державної власності, реалізовувалися ті чи інші стратегічні цілі розвитку держави представлені на рис. 2. 3.

Таким чином основна мета і зміст податкового циклу полягали в плануванні розвитку всієї галузі, як одного великого підприємства, яке має забезпечити повне задоволення зростаючої потреби в тій чи іншій продукції. У плановій економіці будь-який податківний проект на кожному підприємстві був реалізований в результаті максимальної централізації податкових ресурсів. При цьому відомча роз'єднаність основних учасників податкового процесу приводила до порушення цілісності та безперервності податкового циклу. Економічні інтереси підприємств-замовників, з одного боку, та підприємств-постачальників і підрядників, з іншого

боку, були спрямовані не на кінцевий результат, а на досягнення короточасних і вузько галузевих цілей.

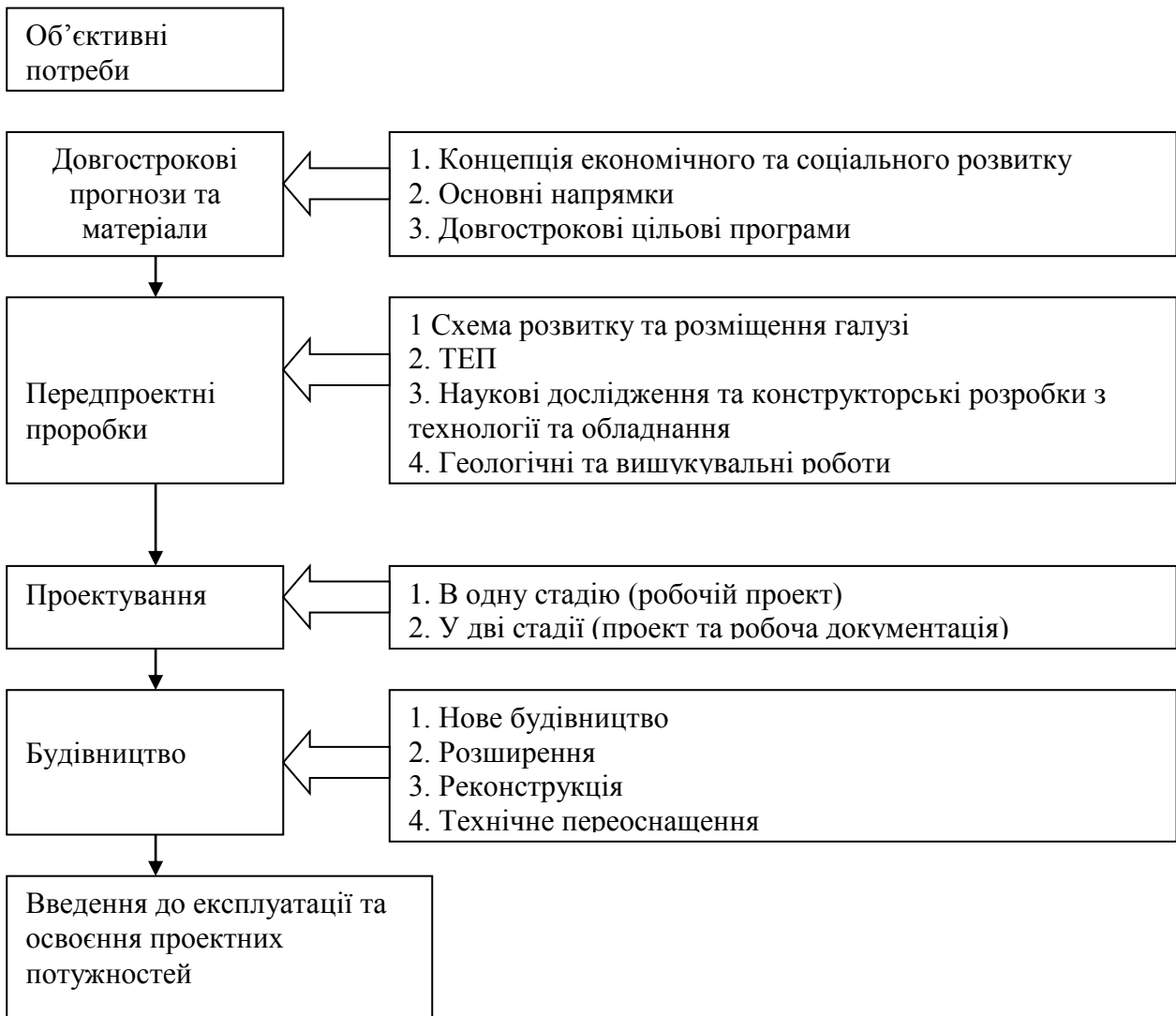

Рис. 2.3 Етапи податківного циклу в умовах централізованого планування

Джерело: [18, с. 102]

Мотивації операцій з ресурсами міжнародних фінансових інститутів, що надають кредити і позики на комерційній основі, досить близькі до мотивацій діяльності національних фінансових інститутів. Суттєвою різницею є обсяги фінансового капіталу і наявність значного впливу макроекономічних показників країн-реципієнтів. Процес прийняття рішення міжнародним фінансовим інститутом щодо того, як отримати найбільший дохід, оперуючи з цінними паперами та зменшити невизначеність щодо отримання цього доходу, також описаний портфельної теорією. Платник (який в даному випадку є міжнародною фінансовою

установою) мотивує своє рішення виключно на підставі оцінки співвідношення очікуваної прибутковості і стандартного відхилення кожного з можливих наборів податківних портфелів. При наявності нескінченної безлічі портфелів, на підставі теореми про ефективну безліч для оцінки відбивається підмножина портфелів, кожен з яких забезпечує найбільшу очікувану дохідність для певного податкового ризику і забезпечує найменший ризик для певного значення очікуваної прибутковості. Для прийняття рішення оцінюються очікувані прибутковості і дисперсії всіх цінних паперів, оцінюються ковариації цих паперів і визначається безризикова процентна ставка.

Що стосується міжнародних фінансових інститутів, що надають кредити і позики на некомерційній основі, то фактором (крім глобальних політичних цілей), який впливає на вибір міжнародними фінансовими інститутами тих чи інших країн в якості країн-реципієнтів, є довгострокові глобальні економічні цілі урядів тих країн, які заснували ці міжнародні організації. За цих обставин визначальну роль грає ступінь впливу держав-засновників на керуючі органи міжнародних фінансових інститутів: ступінь участі та впливу певних країн-засновників у міжнародних фінансових інститутах визначається величиною їх частки в статутному капіталі відповідної інституції. Треба відзначити, що поведінка міжнародної податкової інституції залежить і від стану країни-реципієнта: враховується рівень нинішньої і майбутньої політичної стабільності, сукупних попиту та пропозиції товарів і послуг, рівень інфляції, пропозиції та попиту на гроші. Велике значення має вплив законодавчих бар'єрів, рівнів розвитку фінансових ринків, рівня економічної стабільності. За цих обставин значно зростає роль суб'єктивних методів при прийнятті рішень щодо надання позик, особливо коли мова йде про країни з нестабільними економічними системами.

У більш широкому контексті на міжнародні податківні процеси впливають стан розвитку світової економіки, стан міжнародних факторних та податківних ринків, стабільність світової валютної системи, розвиток міжнародної податкової структури. В умовах глобалізації міжнародні податок на прибуток знаходяться під впливом взаємодіючих процесів транснаціоналізації та регіональної економічної

інтеграції. Дія глобальних економічних чинників, з одного боку, нівелює окремі відмінності між країнами, а з іншого - формує макросередовище для масштабної діяльності власне міжнародних суб'єктів та податківних інститутів.

Більшість об'єктивних проблем і труднощів, що виникають на підприємствах в сучасних умовах, мали місце і в раніше існувала практиці. У числі таких проблем необхідно відзначити:

- Прагнення до загальної модернізації та разовому вирішенню накопичених проблем, непідґрунтоване відповідним наявністю податківних ресурсів;
- Пріоритетне орієнтація на використання імпортного обладнання та зарубіжні фінансові запозичення;
- Недооцінка і недостатнє залучення власного податківного потенціалу підприємства, а також коштів вітчизняних підприємств і фінансово-промислових структур - потенційних учасників проекту.

Зазначені та інші проблеми призводять до призупинення проекту і до збільшення термінів його реалізації.

Разом з тим податківні проекти не слід розглядати тільки як разові заходи, що мають на меті вирішення локальних проблем на окремих підприємствах галузі. В умовах постійного конкурентного тиску і посилення об'єктивних факторів виробництва, зокрема подорожчання паливно-сировинних і енергетичних ресурсів, розробка та реалізація промислових податківних проектів різного ступеня складності стає безперервним процесом, об'єктивно необхідною і достатньою умовою виживання, невід'ємним елементом стратегічного планування, особливо для великих промислових підприємств, корпорацій і холдингів.

На думку економіста Є.П. Караваєва, проект необхідно розглядати в процесі його розвитку - від розробки цільової установки проекту і формування необхідної концепції до його реалізації, включаючи досягнення поставлених цілей, в першу чергу забезпечення окупності та повернення інвестованих ресурсів. Таким чином, податківний проект в сучасних умовах являє собою самостійний об'єкт планування, економічного обґрунтування та управління.

При вирішенні довгострокових стратегічних проблем управління необхідні опрацювання і вибір реально здійснених в умовах того чи іншого підприємства раціональних інноваційних рішень з метою зниження енерго-, матеріало- і трудомісткості продукції, а також підвищення її якості відповідно до мінливих кон'юнктурою попиту та пропозиції.

Безперервний процес розробки та реалізації інноваційних проектів розвитку та модернізації виробництва є конструктивним способом вирішення постійно виникаючих проблем, пов'язаних зі збутом продукції, підвищенням її якості, посиленням конкурентних позицій за рахунок зменшення собівартості продукції та інших факторів. Об'єктивна необхідність у переході від локальних проектів, значною мірою характерних для умов централізованого планування, до системи постійного генерування та впровадження найбільш ефективних проектів зумовлює в свою чергу необхідність формування та впровадження інноваційної моделі розвитку. Остання характеризується головним чином неперервним процесом вибору і реалізації податківних проектів, спрямованих на оновлення сортаменту продукції, підвищення якості та зниження її собівартості.

Висновки до 2 розділу

Таким чином, потрібно реально оцінювати внутрішні та зовнішні чинники розвитку України, враховуючи як її реальні можливості, так і ставлення до неї у світі. Для цього необхідно сприяти поліпшенню податківного режиму, удосконалити державне регулювання податківної діяльності, створити нормативну базу, яка б забезпечила відповідні передумови і гарантії, завдяки яким платники можуть бути впевненими в завтрашньому дні. Що стосується досліджуваного підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, то воно має позитивну податківну привабливість, і на основі цього, плану має змогу залучити кредит, в розмірі 24 млн. дол. на придбання нового обладнання.

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВИХ ПРОЦЕСІВ СЕВЕРОДОНЕЦЬКОЇ ДПІ ГУ ДПС У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1. Пріоритетні напрямки стимулювання розвитку податкових процесів в Україні

Основними чинниками, що гальмують розвиток податкового процесу і відповідно виконання державних програм економічних перетворень на сучасному етапі становлення державності і економіки України, є вкрай обмежені можливості внутрішніх джерел фінансових ресурсів підприємств і держави і стримування іноземних платників від вкладень в економіку країни.

Через падіння виробництва, неефективну систему оподаткування з надмірним її тиском на доходи товаровиробника та недосконалу амортизаційну політику впродовж минулих років не зростали необхідні обсяги прибутку підприємств й амортизаційних відрахувань, що мали б стати основними джерелами власних податкових ресурсів підприємств. Не забезпечувала зростання обсягу податків в національну економіку діяльність банківської системи, фондового ринку. Недостатнім для розв'язання проблем залучення фінансових ресурсів було бюджетне фінансування і державне податківне кредитування на пільгових умовах.

Суб'єкти господарської діяльності у країні, на жаль, ще не зацікавлені в нагромадженні ресурсів з подальшим вкладенням їх у виробничу і науково-технічну сфери, оскільки у цих сферах вкладення мали низький рівень прибутковості, і це відбувається на тлі гострого дефіциту у підприємств власних обігових коштів.

Для поліпшення фінансового становища підприємств вищі органи державної влади систематично роблять спроби регулювати податковий процес в Україні, законодавчо сприяти іноземним інвестиціям тощо. Однак запроваджувані заходи впродовж останніх п'яти років не дали бажаних результатів.

З метою подальшого поліпшення податкового клімату, збільшення надходжень податків в економіку України Указом Президента України "Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень податків в економіку України" від 22

лютого 2001 р. № 108/2001 визначено комплекс заходів, що мають сприяти активізації податківної діяльності. Цим Указом, зокрема, визначено, що забезпечення зростання надходжень податків в економіку України є одним із пріоритетних напрямів діяльності Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органів виконавчої влади.

З метою реалізації завдань цього напрямку Указом Президента визначено вжиття низки заходів. До них належить поліпшення економічних, правових та організаційних умов діяльності платників в Україні для збільшення обсягів податків в економіку України, насамперед у пріоритетні галузі.

У зв'язку з цим необхідно створити сприятливі умови для всіх форм власності на податок на прибуток, зокрема для приватних податків (приватних підприємств і фізичних осіб), державних податків (вкладення капіталу центральними та місцевими органами влади й управліннями бюджетних, позабюджетних фондів і позикових коштів), іноземних податків (іноземних громадян, юридичних осіб і держав), спільних податків (юридичних і фізичних осіб України та інших держав).

Зазначимо, що, на наш погляд, мають бути створені для платників сприятливі, вигідні умови, а не пільгові, як це прийнято декларувати науковцями, депутатами, журналістами. Критерієм сприятливості умов для оподаткування обов'язково має бути прибуток від капіталовкладення. Саме норма прибутку та вигідний і гарантований строк його отримання повинні визначати доцільність капіталовкладення у певну сферу господарської діяльності — це найважливіша умова ринкової економіки.

Держава має контролювати лише суми і своєчасність сплати обов'язкових платежів учасниками податкового процесу. За державою залишаються функції законодавчого сприяння податківному процесу, визначення пріоритетних для оподаткування сфер (галузей або видів господарської діяльності, економічних зон тощо) і спрямування потоку податків через їх стимулювання у такі пріоритетні сфери.

Стосовно пріоритетних галузей та видів господарської діяльності зазначимо наступне. У літературі, пресі, на засіданнях Верховної Ради України часто

висуваються пропозиції щодо необхідності вкладення коштів у високорентабельні виробництва та скорочення витрат на підтримку збиткових і низькорентабельних виробництв. На наш погляд, високорентабельні виробництва також можуть отримувати виробничі ресурси (сировину, матеріали, напівфабрикати) і від низькорентабельних.

Різні підприємства (високо- і низькорентабельні) взаємозалежні в постачанні сировини, матеріалів, напівфабрикатів, у розрахунках за надані матеріальні ресурси, товари, прагнуть отримати виробничі ресурси високої якості, за нижчими цінами тощо. Низькорентабельні підприємства також повинні створювати виробничо-технологічну базу, залучати податок на прибуток, щоб задовольняти вимоги покупців, бути конкурентоспроможними.

Суспільне виробництво країни характеризується складними економічними зв'язками. Для ефективного зростання виробництва одночасно мають розвиватись усі його сфери. Тому закономірно, щоб податковий процес, на наш погляд, був не вибірковою, а суцільною. Також не повинно бути різних дискримінацій стосовно платників будь-яких сфер.

У зазначеному Указі йдеться про недопущення порушень прав платників і сприяння їм у відновленні порушених прав. На наш погляд, такі порушення здебільшого зумовлені зарегламентованістю, чисельними обмеженнями, складною системою оподаткування господарської діяльності підприємств. Тому необхідно сприяти інвестуванню насамперед через установлення вільних партнерських відносин між платниками та інвестованими суб'єктами господарювання.

Розмір податків має бути вільним від державних регламентацій і визначатися угодою між суб'єктами податкового процесу.

У згаданому Указі акцентується увага на забезпеченні відкритості, прозорості та послідовності процесу приватизації державного майна для сприяння залученню податківних ресурсів. На жаль, бюрократизм і корупція у сфері приватизації, що породжені недосконалим законодавством, стримують податківну активність навіть у привабливих для платників галузях економіки.

На наш погляд, участь у приватизаційних процесах має бути доступною і для малих підприємств, і для венчурних фірм та ін. Будь-які форми господарювання мають бути включені у приватизаційні, податківні процеси, відповідно поінформовані тощо.

Згідно з Указом необхідно приділяти більше уваги інформаційному та організаційному забезпеченню залучення податків. Ми вважаємо, що ці питання державного значення, але не настільки, щоб ними глобально займалися вищі органи державної влади, зокрема Кабінет Міністрів України.

За умов зняття бюрократичних обмежень суб'єкти оподаткування безпосередньо або через податківну інфраструктуру без допомоги інерційного бюрократичного апарату краще зможуть знайти вигідного платника, вирішити з ним свої фінансові відносини. У сучасних умовах формування податківного законодавства саме органи державної влади повинні вирішувати згадані інформаційно-організаційні питання.

Належної виконавчої уваги заслуговують і доручення Президента Кабінету Міністрів України стосовно забезпечення запровадження в установленому порядку форм статистичної звітності з метою оперативного одержання інформації про внесення податків та їх припинення, зупинення податківної діяльності, а також організації до 1 липня 2001 р. постійно діючої виставки кращих регіональних податківних проектів.

Справді, отримання і накопичення інформації про податківну діяльність має велике державне значення, оскільки така інформація необхідна для державних органів і наукових закладів для формування управлінської інформації.

Крім того, у плані організації з боку держави інформування платників Указом Президента передбачається вжиття інших заходів відповідного характеру:

З метою підтримання законності, згідно з Указом Президента, Генеральна прокуратура України повинна своєчасно і відповідно до чинного законодавства реагувати на факти порушення законних прав платників та встановленого порядку здійснення податківної діяльності.

Для конкретизації змісту реальних заходів виходячи з потреби виконання Указу Президента слід визначити напрями податківної політики та її завдання.

Установлено, що пріоритетними для оподаткування у 2001-2011 рр. є паливно-енергетичний комплекс, машинобудування (літако-, судно-, танкобудування), авіакосмічний комплекс, сільськогосподарський комплекс (створення автоматизованої сільськогосподарської техніки, газифікація сільських населених пунктів, будівництво шляхів), харчова промисловість (зокрема, організація виробництва дитячого харчування, упровадження технологій випуску конкурентоспроможних на світовому ринку продуктів харчування, у тому числі м'ясних, свіжої плодоовочевої та ягідної продукції).

З метою активізації здійснення техніко-технологічних перетворень виробництв таких експортоспроможних галузей, як машинобудування, чорна металургія, хімічна і нафтохімічна промисловість, окремих галузей сільського господарства та харчової промисловості необхідно вжити стимулюючих заходів щодо інтенсивнішого залучення грошових ресурсів як вітчизняних, так і іноземних платників. Зразу ж зауважимо стосовно спрямованості положень податківної політики, що переважати в обсягах податків все-таки мають вітчизняні платники.

Виходячи з потреб досягнення очікуваних результатів оподаткування у пріоритетні галузі та вимог Указу Президента України, на наш погляд, слід вважати, що основні напрями податківної політики на найближчі роки визначатимуться принциповими чинниками, що стосуються джерел і спрямування податків:

- активізація податківної діяльності суб'єктів господарювання за рахунок власних і особливо залучених ресурсів;
- створення сприятливого податкового клімату для всіх порядних і перспективних платників;
- сприяння зростанню власних податківних ресурсів у фінансово бідних підприємств;
- мобілізація всіх законних внутрішніх джерел податківних ресурсів та підвищення рівня ефективності їх використання;

- посилення мотивів до накопичення громадянами грошових ресурсів і стимулювання їх податківного використання в реальному секторі економіки;
- спрямування грошових ресурсів кредитно-податкової сфери в оподаткування реального сектору економіки;
- пріоритетне стимулювання податків в основний наукомісткий капітал, особливо підприємств базових галузей;
- сприяння зростанню обсягів залучення іноземних податків, особливо у формі техніки і технологій, для значного покращення матеріально-технологічної бази підприємств України.

3.2. Оцінювання доцільності залучення банківських кредитів для фінансування діяльності Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області

Компанія Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області найближчим часом має намір підсилити присутність в шести містах України: Києві, Луганську, Донецьку, Харкові, Дніпропетровську і Львові. У 2015 р., за словами генерального директора Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, оператор планує збільшити абонентську базу до 45-50 тис. чоловік. Зараз кількість клієнтів оператора складає близько 25 тис.. А покриття власною оптоволоконною мережею оцінюється менеджментом компанії як 900 будинків, або 150 тис. домогосподарств. До того ж протягом наступного року Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області хоче вивести на ринок пакет послуг Triple Play. Для цього йому спершу потрібно буде підготувати до запуску послуги, властиві для цього пакету, а саме телефонію і IPTV. Для того, щоб здійснити заявлені плани, керівництво оператора привернуло кредит Брокбізнесбанка у розмірі \$24 млн. дол. Зведені дані про витрати по роках реалізації проекту створенням медіа-центру на Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області наведені в таблиці 3.1.

Прямі витрати (тис. дол.)	1440,4	1440,4	2396,0	2396,0	3548,3	3548,3	3548,3	3548,3	3548,3	3548,3
Валовий прибуток	19278,6	19278,6	32068	32068	47490,7	47490,7	47490,7	47490,7	47490,7	47490,7
Загальні витрати (тис. дол.)										
Виробництво	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0	201,0
Управління	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8	43,8
Усього (тис. дол.)	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8	244,8
Амортизація	0	21,1	35,1	106,9	106,9	106,9	106,9	94,4	94,4	94,4
Процентні платежі по кредитах		385,0		420,0		420,0		420,0		420,0
Прибуток до виплати податку (тис. дол.)	19033,8	18627,7	31788,1	31296,3	47139	46719	47139	46731,5	47151,5	46731,5
Чистий прибуток	12371,97	12108,01	20662,27	20342,6	30640,35	30367,35	30640,35	30375,48	30648,48	30375,48

Потік чистих засобів формується на основі балансів одночасних й поточних витрат і прибутків (активів та пасивів), надходжень у бюджет, виплат по кредитних зобов'язаннях та ін.

Результати розрахунку потоку чистих засобів по інноваційному проекту створення медіа-центру на Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Найменування статті	II пол. 2014	I пол. 2015	II пол. 2015	I пол. 2016	II пол. 2016	I пол. 2017	II пол. 2017	I пол. 2018	II пол. 2018	I пол. 2019
Надходження від збуту продукції (тис. дол.)	25500	25500	42417	42417	62817	62817	62817	62817	62817	62817
Прямі витрати (тис. дол.)	1728,5	1728,5	2875,2	2875,2	4257,9	4257,9	4257,9	4257,9	4257,9	4257,9
Загальні витрати (тис. дол.)										
Виробництво	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5	240,5
Управління	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6	52,6
Усього (тис. дол.)	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1	293,1
Податки	2 768	2 522	4 276	4 708	7 308	7 702	7 602	7 702	7 602	7 192
Потік засобів від оперативної діяльності	20 710	20 956	34 973	34 541	50 958	50 564	50 664	50 564	50 664	51 074
Витрати на придбання активів	2000,0	400,0	0	0	0	0	0	0	0	0
Потік засобів від інноваційної діяльності	-2000,0	-400,0	0	0	0	0	0	0	0	0
Позики	2000,0	400,0	0	0	0	0	0	0	0	0
Виплати відсотків по позиках	0	385,0	0	420,0	0	420,0	0	420,0	0	420,0
Потік засобів від податкової діяльності	2000,0	15,0	0	-420,0	0	-420,0	0	-420,0	0	-2820,0
Баланс засобів на	0	20 710	20	34	34	50	50	50	50	50

початок періоду			956	973	541	958	564	664	564	664
Баланс засобів на кінець періоду	20 710	20 956	34	34	50	50	50	50	50	51
			973	541	958	564	664	664	664	074
Дисконтування	ставка дисконтування в % = 15									
Дисконтоване сальдо потоку засобів	17603,84	17812,94	29726,8	29359,6	43314,3	42979,4	43064,4	42979,4	43064,4	43412,9

У розрахунках потоку чистих прибутків по даному проекту прийнята норма дисконту, яка дорівнює 0,15 (15%).

Нижче зроблена оцінка комерційної й економічної ефективності даного інноваційного проекту наростаючим підсумком по роках будівництва й експлуатації (Таблиця 3.5 і 3.6). При цьому оцінка проекту зроблена на підставі інтегральних показників, що відбивають економічну ефективність, яку намічається досягти в результаті його реалізації.

Таблиця 3.5

Розрахунок терміну окупності інновацій (динамічний)

Найменування статті	II пол. 2014	I пол. 2015	II пол. 2015	I пол. 2016	II пол. 2016	I пол. 2017	II пол. 2017	I пол. 2018	II пол. 2018	I пол. 2019
Чистий потік засобів за період	17603,84	17812,94	29726,8	29359,6	43314,3	42979,4	43064,4	42979,4	43064,4	43412,9
Амортизація	0	21,1	35,1	106,9	106,9	106,9	106,9	94,4	94,4	94,4
РАЗОМ потік засобів за період	17603,84	17812,94	29726,8	29359,6	43314,3	42979,4	43064,4	42979,4	43064,4	43412,9
Потік засобів наростаючим результатом	17603,84	17791,84	29691,7	29252,7	43207,4	42872,5	42957,5	42885	42970	43318,5
Термін окупності (динамічний)	37 міс.									

Таблиця 3.6

Найменування статті	II пол. 2014	I пол. 2015	II пол. 2015	I пол. 2016	II пол. 2016	I пол. 2017	II пол. 2017	I пол. 2018	II пол. 2018	I пол. 2019
Чистий потік готівки за період	20 710	20 956	34 973	34 541	50 958	50 564	50 664	50 564	50 664	51 074
Амортизація	0	21,1	35,1	106,9	106,9	106,9	106,9	94,4	94,4	94,4
РАЗОМ потік засобів за період	20 710	20 956	34 973	34 541	50 958	50 564	50 664	50 564	50 664	51 074
Потік засобів наростаючим результатом	20 710	20 935	34 938	34 434	50 851	50 457	50 557	50 470	50 570	50 980
Термін окупності (статичний)	28 міс.									

Таблиця 3.7

Обсяг інновацій (тис. дол.)	2400,0
Середньозважена ціна послуги (дол.)	8,5
Середньозважена витрати на послугу(дол.)	6,5
Середньозважена валова маржа на послугу (дол.)	2,0
Точка беззбитковості (тис. дол.)	1200,6

Таблиця 3.8

Показник	Позначення	Значення
Термін окупності (міс.)	PP	37
Індекс прибутковості	PI	1,05
Внутрішня норма рентабельності (%)	IRR	42,5
Чистий приведений прибуток (дол.)	NPV	1551700,0

Результати розрахунку показників економічної й комерційної ефективності інноваційного проекту розвитку Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області наведені підпункті 2.2.

Індекс прибутковості податківного проекту зумовлений тим, наскільки збільшилися обсяги надання інтернет-послуг клієнтам.

В цілому, зроблений аналіз інноваційного проекту свідчить про економічну доцільність його здійснення.

Методологія визначення кількісного значення податкового ризику закупівлі обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 TOB Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області наступна:

- 1) загальний ризик подається, як чисельність локальних ризиків;
- 2) кожен з локальних ризиків характеризується ваговим коефіцієнтом, сума яких складає 1 (100%);
- 3) експертним шляхом оцінюється ступінь податкового ризику по кожному з локальних ризиків таким чином:
 - від 1 до 2 балів – низький ризик, який скоріше всього не реалізується;
 - від 3 до 7 балів – середній ризик, який скоріше всього проявиться;
 - від 8 до 9 балів – високий ризик, який певно реалізується;
- 4) загальні значення податкового ризику визначаються шляхом підсумовування добутоків балів по кожному із локальних ризиків на їх питому вагу.

Загальний ризик закупівлі (R_3) обчислюється за формулою:

$$R_3 = \sum_{i=1}^n F_i * Y_i, \quad (3.1)$$

де n – кількість локальних ризиків;

F_i – валові коефіцієнти;

Y_i – значення ступеню податкового ризику;

$(F_i * Y_i)$ – приведений ризик в балах.

Оцінка загального податкового ризику:

2-3 бали – нижче середнього;

3-5 балів – середній;

5-7 балів – вище середнього;

7-9 балів – високий.

Важливо також оцінити кількісну ступінь податкового ризику, який може призвести підприємство до банкрутства (Rб):

$$Rб = Z/C, \quad (3.2)$$

де Z – максимальна сума збитків, грн.;

C – вартість основних засобів (власні кошти).

$$Z = B * R3/10, \quad (3.3)$$

де B – вартість технологічного обладнання, яке закуповується;

R3/10 – імовірність можливих збитків (R3 в балах);

Rб = 0,3 – оптимальне значення;

Rб = 0,7 – критичне значення, яке вище до банкрутства.

Розрахунок загального податкового ризику закупівлі обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 Сєвєродонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області представлений у табл. 3.9

Таблиця 3.9

Найменування ризиків	Вага, %	Ступінь податкового ризик, бали	приведений ризик, бали
1. Інфляційні очікування	10	7	0,7
2. Зниження платоспроможності	10	8	0,8
3. Технічний	10	3	0,3
4. Правовий	5	3	0,15
5. Помилки при реалізації	5	3	0,15
6. Ринковий	25	5	1,25
7. Експортно-імпортний	5	2	0,1
8. Нестабільність фінансування	5	3	0,15

9. Нестабільність постачальників	10	7	0,7
10. Нестабільність споживачів	5	8	0,4
11. Підвищення екологічних норм	2,5	2	0,05
12. Регіональне погіршення екологічної ситуації	2,5	2	0,05
13. Зміна законодавства	5	4	0,2
14. Кадровий	-	-	0
Разом	100,0	x	5,0

Імовірність можливих збитків становить: $5/10 = 0,5$.

Максимальні збитки складають: $25300 * 0,5 = 12650$ грн.

Коефіцієнт податкового ризику (банкрутства) становить: $12650/1389700 = 0,01 < 0,3$.

Таким чином, придбання обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 є малоризикованим, проте необхідним для забезпечення належного виробничого процесу Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області.

В умовах перехідного періоду розвитку економіки України неможливо повною мірою уникнути можливих ризиків при реалізації проекту, але знизити їхній негативний вплив цілком реально.

Заходи для зниження ризиків:

вироблення внутрішньої податкової політики;

формування зовнішнього ділового середовища (партнери, спільні підприємства, фінансово-промислові групи);

активна участь засновників у взаємодії з владними структурами.

- юридичні ризики пов'язані з недосконалістю законодавства, нечітко оформленими документами, неясністю судових заходів у випадку розбіжностей засновників, затягування термінів підрядником.

Заходи для зниження податкового ризику:

чітке й однозначне формулювання відповідних статей у документах;

залучення для оформлення документів фахівців, які мають практичний досвід у цій галузі;

виділення необхідних фінансових коштів для оплати високо класних юристів.

- технічні ризики пов'язані зі складністю організації процесу реалізації, зокрема, транспортування товарів до споживача.

Заходи для зниження податкового ризику:

прискорене пророблення (чи одержання гарантій від постачальників) технічного ув'язування устаткування і торговельного комплексу;

укладання контрактів на умові "під ключ" із санкціями за непогодженості і зриви строків;

страхування технічних ризиків.

- торговельні ризики пов'язані в першу чергу з можливістю затримок реалізації нових товарів.

- суттєвим ризиком може з'явитися відсутність висококваліфікованого персоналу по роботі.

Заходи для зниження податкового ризику:

- чітке календарне планування і керування реалізацією проекту;

- прискорена розробка дизайну-концепції, включаючи критерії якості;

- розробка і використання продуманої системи контролю якості на всіх етапах її створення;

- підготовка кваліфікованих кадрів.

- внутрішній соціально-психологічний ризик. При становленні даного виду бізнесу можуть виникнути наступні соціально-психологічні ризики:

- соціальна напруженість у колективі;

- дефіцит, плинність професійних кадрів;

- наявність деструктивної позиції;

- напруженість у ланцюжку "власник – адміністрація – колектив".

Заходи для зниження податкового ризику:

- підбір професійних кадрів (включаючи тестування), при необхідності - навчання;

- вироблення механізму стимулювання працівників;

- система наскрізної багаторівневої інформованості колективу і керівників;

- розробка ефективного підходу до формування і розподілу фонду оплати праці.

Фінансові ризики пов'язані в першу чергу з забезпеченням доходів, які залежать у першу чергу від реклами, а також із залученням податків.

Робочий варіант фінансового плану передбачає, що основні фінансові надходження забезпечуються за рахунок продажу автосигналізації середньої цінової позиції. Зниження ціни або невірний вибір структури закупівель приводить до серйозних труднощів з реалізації проекту.

Заходи для зниження податкового ризику:

- невідкладне проведення досліджень вимог споживачів;
- розробка і використання продуманої системи контролю якості на всіх етапах закупівлі та реалізації товарів;
- обґрунтування і виділення достатніх фінансових коштів для створення і придбання високоякісного торговельного обладнання та транспортних засобів; використання підходу диверсифікації джерел доходу.

Конкуренти Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області також заявляють про намір активно розвивати FTTB (Fiber-to-the-building). Але ним, цілком можливо, доведеться переглянути свої плани у зв'язку із заморожуванням проектів по нерухомості. Адже новобудови є одним з основних стимуляторів розширення проектів типу "Оптика в кожен будинок".

Конкуренти по-різному дивляться на можливості розвитку на ринку FTTB ще одного крупного гравця. Сегмент послуг, що надаються за технологією FTTB, тільки розвивається, і місце для нових гравців на цьому ринку є. Адже навіть в Києві проникнення інтернету ще не досягло дуже високих цифр. Зараз багато користувачів переходять із старих інтернет-технологій на широкосмуговий доступ, але якщо говорити про відсоток проникнення послуг, що надаються по оптоволокну, він поки менше, ніж по ADSL-доступу. Взагалі, для будь-якого нового гравця, який хоче вийти на ринок таких послуг, одним з критичних чинників успіху є уміння правильно будувати свою мережу і отримувати великий територіальний обхват.

Для визначення загального рівня інноваційних підприємницьких проектів розглянемо наступний приклад. Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області передбачає втілити в життя ідею створення медіа-центру на базі CISCO MEDIA

CONVERGENCE SERVER 7845-H1, для чого йому необхідно розробити інноваційний підприємницький проект і одержати попередню оцінку рівня цього проекту. Експертним шляхом визначено, що в результаті розробки і реалізації цього проекту можуть бути отримані вихідні дані, наведені в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Назва показників	Позначення	Значення
Коефіцієнт предметної направленості об'єкту наукового дослідження ІПП	Кпн	0,80
Ваговий коефіцієнт до P1	Кпк1	1
Коефіцієнт складності і комплексності системи, що розробляється	Кскс	0,95
Коефіцієнт наукової цінності, новизни і оригінальності технічних рішень	Кцо	0,80
Коефіцієнт ступеня необхідності на даний період	Ксн	1,00
Ваговий коефіцієнт до P2	Кпк2	3
Коефіцієнт практичної цінності ІПП для підприємства	Кпцп	0,85
Ваговий коефіцієнт до P3	Кпк3	2
Коефіцієнт потенційних можливостей використання даного ІПП	Кпм	0,80
Коефіцієнт потенційних можливостей використання результатів в інших ІПП	Квр	1,00
Коефіцієнт застосування результатів ІПП	Коз	0,90
Коефіцієнт можливого розповсюдження ІПП в промисловості	Крп	1,00
Коефіцієнт очікуваної економії на одну гривню витрат на ІПП	Кев	0,90
Коефіцієнт річного економічного ефекту від впровадження результатів ІПП	Кес	0,85
Ваговий коефіцієнт до P4	Кпк4	3
Коефіцієнт трудоемності ІПП	Ктрр	0,75
Коефіцієнт складності ІПП	Кск	0,95
Ваговий коефіцієнт до P5	Кпк5	1

Підставивши вихідні дані у наведені в формули 3.1 – 3.3, отримуємо значення рівня інноваційного підприємницького проекту:

$$\begin{aligned}
 P_{\text{ІПП}} &= P_1 + P_2 + P_3 + P_4 + P_5 = K_{\text{пн}} K_{\text{нк}_1} + K_{\text{скс}} K_{\text{цо}} K_{\text{сн}} K_{\text{нк}_2} + K_{\text{пцп}} K_{\text{нк}_3} + \\
 &+ K_{\text{пм}} K_{\text{вр}} K_{\text{оз}} K_{\text{рп}} K_{\text{ев}} K_{\text{ек}} K_{\text{нк}_4} + K_{\text{трр}} K_{\text{ск}} K_{\text{нк}_5} = 0,8 \times 1 + 0,95 \times 0,80 \times 1,0 \times 3 + 0,85 \times 2 + \\
 &0,80 \times 1,00 \times 0,90 \times 1,00 \times 0,90 \times 0,85 \times 3 + 0,75 \times 0,95 \times 1 = 0,8 + 2,28 + 1,7 + 1,65 + 0,71 = \\
 &7,14 \text{ бала.}
 \end{aligned}$$

У даному випадку проведена оцінка ($P_{\text{ІПП}} = 7,14$ бала) дозволяє зробити висновок, що даний інноваційний підприємницький проект відноситься до проектів із середнім рівнем і може бути прийнятий до подальшої розробки і реалізації або відхилений у зв'язку із недостатньо високим рівнем оцінки. Разом з тим при всіх сприятливих характеристиках інноваційного підприємницького проекту він ніколи не буде прийнятий до реалізації, якщо не забезпечить:

- повернення вкладених коштів за рахунок доходів від розробки і реалізації інноваційного підприємницького проекту;
- досягнення окупності капіталовкладень в межах терміну (2 ÷ 2,5 роки), який є вигідним для підприємства;
- отримання прибутку, який дозволить одержати рівень рентабельності інноваційного підприємницького проекту не нижчий від бажаного для підприємства.

Подальшого вдосконалення вимагають і самі методики розрахунків ефективності інноваційних проектів, що застосовується у практиці Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області.

Вартість права на інтелектуальну власність у вигляді ноу-хау нині переважно визначається як дисконтований грошовий потік або капіталізована сума додаткового (надлишкового) прибутку, одержуваного від застосування нововведення або економії витрат (при неможливості одержати оцінку по додатковому прибутку).

Наведемо нижче розрахунок вартості права інтелектуальної власності для Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області у вигляді інжинірингового ноу-хау показаними методами.

Дані для розрахунку методом дисконтування грошового потоку і його результати наведені в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Показники	Од.вим.	2019	2014	2015	2016	2017
Абсолютний грошовий потік	дол.	146845	195795	195795	195795	195795
Ставка дисконту	коэф.	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Коефіцієнт приведення	коэф.	0,923	0,640	0,512	0,410	0,328
Сума грошових виплат	дол.	135538	125309	100247	80276	64221
Поточна вартість ноу-хау	дол.	505590				

Вартість права інтелектуальної власності у вигляді інжинірингового ноу-хау приймаємо рівною поточної вартості ноу-хау (останній рядок таблиці):

$$V1 = 505590 \text{ дол. США}$$

Вартість права інтелектуальної власності у вигляді інжинірингового ноу-хау за методом капіталізації економії визначимо як:

$$V = 2184000 \times 4 \times 0,156 \times 0,8:0,29 = 3759492 \text{ грн.} = 691083 \text{ дол.}$$

Розрахунок вартості об'єкта оцінки за економією фонду заробітної плати (управлінське ноу-хау).

У розрахунку вартості управлінського ноу-хау головним джерелом економії витрат, як показує аналіз, є реальне зниження витрат на оплату праці персоналу основної діяльності за рахунок скорочення кількості робочих, яке відбулося у 2018 році, а також прогнозованого зниження витрат на оплату праці в 2019 році у результаті впровадження ноу-хау. Сума економії збільшується на суму нарахувань в обов'язкові фонди (Пенсійний фонд, фонди соціального страхування) і зменшується на суму компенсаційних виплат скороченим працівникам (вихідна допомога + середня зарплатня протягом 2-х місяців із нарахуваннями).

Для розрахунку вартості права інтелектуальної власності у вигляді управлінського ноу-хау використані данні, що наведені в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

№ п/п	Показник	Од. вим.	Значення
1.	Чисельність працівників основного виробництва		
1.1.	до використання ноу-хау	чол.	382
1.2.	за умов використання ноу-хау	чол.	219
2.	Середня зарплатня звільнених працівників	грн./чол.	400
3.	Кількість звільнених працівників	чол.	163
4.	Річний фонд оплати вивільнених працівників	грн.	782400
5.	Зниження витрат на оплату праці з урахуванням зниження витрат на відрахування в обов'язкові фонди	грн.	1075800
6.	Компенсаційні виплати вивільненим працівникам	грн.	423800 (65200+358600)
7.	Скоригована економія витрат по оплаті праці працівників основного виробництва	грн.	652012

Вартість права інтелектуальної власності у вигляді управлінського ноу-хау можливо визначити як капіталізовану (ставка капіталізації 0,29) суму економії витрат на оплату праці:

$$B_2 = 652012 : 0,29 = 2248276 \text{ грн.} = 413286 \text{ дол.}$$

Оцінка за витратами.

Приймаючи до уваги, що в якості оцінки ноу-хау може розглядатися й оцінка з погляду витрат, понесених володарем права інтелектуальної власності, тобто оцінка на підставі добровільних витрат концерну, який виробляє обладнання на користь Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області без надії повернути хоча б частину з них у найближчі п'ять років, робимо розрахунок такої оцінки як нижньої з можливих при визначенні вартості права інтелектуальної власності на підставі підходу про альтернативне найкраще використання капіталу.

$$B_3 = (169148 + 87000 \times 1,485) \times 1,685 = 502\,708 \text{ дол.}$$

де 1,685 - коефіцієнт компаундування, розрахований при 11%-й ставці прибутку на акцію у вигляді дивідендних виплат в концерні, що виробляє CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.

Верхня оцінка вартості права інтелектуальної власності з погляду аналізованого підходу може бути визначена як капіталізована інвестиція концерну, що виробляє CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 у власний бізнес суми, що складає некомпенсовані витрати:

$$B = 169148 : 0,11 = 1537709 \text{ дол.}$$

Мінімальна верхня межа може бути розрахована для умов України як:

$$B = 169148 : 0,29 = 583269 \text{ дол.}$$

де 5460 - кількість часів, фактично проведених фахівцями концерну, що виробляє CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 для Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області при впровадженні ноу-хау; 800: 7,5 - ринкова вартість 1 людино-години послуг фахівця концерну, що виробляє CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.

Вартість права інтелектуальної власності у вигляді ноу-хау може бути також визначена і за допомогою такої формули

$$ВП = Ч \times Т \times Д, (3.)$$

де: Ч - частка прибутку, отриманого підприємством, що припадає на ноу-хау;

Т - час використання ноу-хау;

Д - прибуток підприємства після впровадження ноу-хау.

Суму отриманого прибутку можна визначити за даними про фактичний прибуток у користувача інтелектуальної власності або за нормою прибутку в аналізованій галузі.

Частка прибутку, що відповідає об'єкту інтелектуальної власності, розраховується в залежності від виду об'єкта, галузі техніки, характеру можливого використання, технічного рівня надання послуги, її конкурентоспроможності на конкретному ринку, наявності патентного захисту і т. ін. Розмір Ч може бути різним,

але частіше усього він змінюється в межах від 0,01 до 0,60. У комерційній інформації з різних галузей є дані про розмір роялті - частини прибутку покупця науково-технічної продукції (користувача ноу-хау) - по ліцензійних договорах, що сплачується продавцю протягом ряду років.

Вважаємо, що у значній мірі ці дані можна використовувати при визначенні Ч для оцінки вартості права інтелектуальної власності у вигляді ноу-хау. Обсяг прибутку залежить від терміну ефективного використання об'єкта власності, що визначається відповідно до нормативного терміну ефективного використання науково-технічної продукції виходячи з її технічного рівня.

Прокоментуємо особливості мобілізації внутрішніх активів. У процесі капітального будівництва у підприємства можуть утворюватися специфічні джерела фінансування, які мобілізуються у процесі підготовки проекту (будівництва або реконструкції, установки устаткування), їх можна оцінити за допомогою такої формули:

$$M = A - H + K, \quad (3.2)$$

де, А — очікувана наявність оборотних активів на початок планованого періоду;

Н — планова потреба в оборотних активах за період;

К — зміна кредиторської заборгованості протягом року.

Основною умовою отримання Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області кредиту є її реальна можливість своєчасно повернути кредит і сплатити проценти за користування.

Політика залучення банківського кредиту Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області являє собою частину загальної політики залучення позикових коштів, що конкретизує умови залучення, використання й обслуговування банківського кредиту.

Вибір банку Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області має ґрунтуватися на аналізі ресурсної позиції банку на ринку комерційних банків України.

Розробка політики залучення банківського кредиту Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області здійснюється по наступним основних етапах:

- визначення цілей використання залученого банківського кредиту;
- оцінка власної кредитоспроможності;
- вибір необхідних видів залучених банківських кредитів.
- вивчення та оцінка умов здійснення банківського кредитування в розрізі видів кредитів.

Вид кредитної ставки відіграє істотну роль у визначенні вартості банківського кредиту. По застосовуваних видах розрізняють процентну (для нарощення суми боргу) і облікову (для дисконтування суми боргу) кредитні ставки. Якщо розмір цих ставок однаковий, то перевага повинна бути віддана процентній ставці, тому що в цьому випадку його платежі по обслуговуванню боргу (а відповідно і вартість кредиту) будуть меншими.

При використанні банківського кредиту значну роль для Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області відіграють умови виплати відсотка характеризуються термінами його сплати. Ці умови зводяться до трьох принципових варіантів:

- виплаті всієї суми відсотка в момент надання кредиту;
- виплаті суми відсотка по кредиту рівномірними частинами;
- виплаті всієї суми відсотка в момент погашення основної суми боргу.

За інших рівних умов найбільш кращим для підприємства є третій варіант.

Основними умовами, що підвищують вартість банківського кредиту і знижують реальний розмір використовуваних Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області кредитних коштів, є:

- застосування в розрахунках кредитного відсотка облікової (дисконтної) ставки;
- авансовий платіж суми відсотка по кредиту;
- часткова амортизація суми основного боргу протягом кредитного періоду;
- збереження визначеної суми притягнутих кредитних коштів у формі компенсаційного залишку грошових активів.

Ці несприятливі для Сєвєродонецької ДПШ ГУ ДПС у Луганській області умови банківського кредитування повинні бути компенсовані йому шляхом зниження рівня використовуваної кредитної ставки в порівнянні зі середньорічним її рівнем (по аналогічних видах кредитів).

Оскільки банківський кредит представляє в сучасних умовах один з найбільш дорогих видів приваблюваного позикового капіталу, забезпеченню умов ефективного його використання на підприємстві повинне приділятися першорядна увага. Критерієм такої ефективності виступають наступні умови:

- рівень кредитної ставки по короткостроковому банківському кредиту повинний бути нижче рівня рентабельності господарських операцій, для здійснення яких він залучається;

- рівень кредитної ставки по довгостроковому банківському кредиту повинний бути нижче коефіцієнта рентабельності активів, інакше ефект фінансового лівериджу буде мати негативне значення.

Поточне обслуговування банківського кредиту полягає у своєчасній сплаті відсотків по ньому відповідно до умов укладених кредитних договорів. Ці платежі включаються в розроблювальний підприємством платіжний календар і контролюються в процесі моніторингу його поточної податкової діяльності.

Способи амортизації суми основного боргу залежать від передбачених кредитним договором умов його погашення. По вимогах цього договору (чи з ініціативи позичальника) на підприємствах може завчасно створюватися спеціальний фонд погашення кредиту, платежі в який здійснюються за графіком. На кошти цього фонду, збережені в комерційному банку, нараховується депозитний відсоток.

3.3 Оцінювання ефективності податків у розвиток Сєвєродонецької ДПШ ГУ ДПС у Луганській області

Регулювання нового виду банківського кредитування — під податківний проект — поки що не забезпечене рекомендаціями нормативно-правових документів НБУ. Тому пропонуються методики розрахунку коефіцієнта податкового ризику,

формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями при здійсненні банками проектного фінансування / кредитування податківних проектів.

Традиційна методика оцінки кредитних ризиків ґрунтується на аналізі кредито- і платоспроможності позичальника. На відміну від цієї методики, прийняття рішення про кредитування податківного проекту базується на таких специфічних питаннях аналізу, як:

- 1) оцінка майбутніх доходів від реалізації проекту;
- 2) можливість практичної реалізації проекту.

Тобто працівникам банківської установи потрібні спеціальні знання у сфері податківного аналізу та управління проектами. Насамперед це стосується аналізу можливості практичної реалізації, яка належить до сфери нової практичної дисципліни — управління проектами. Мало того, відповідно до класифікатора спеціальностей в Україні управління проектами віднесено до сфери технічних наук.

Тому розглянемо методику формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат при здійсненні банками проектного фінансування / кредитування під податківний проект. Наведемо порядок розрахунку банком коефіцієнта податкового ризику і норми резервування за операціями кредитування податківних проектів. Порядок розрахунку коефіцієнта податкового ризику K_p і норми резервування РНп.ф при здійсненні банком кредитування податківних проектів розглянемо на прикладі проекту Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області. Спочатку банк формує матрицю факторів податкового ризику (розміром не менше 4 x 4), розрахунок представлено в табл. 3.13, для проекту, що фінансується, виходячи з результатів експертних оцінок їх можливих значень.

Таблиця 3.13

Матриця факторів податкового ризику проекту Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, що фінансується

Фактори податкового ризику	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4
Ціна послуг, грн.	80	90	100	110
Обсяг надання послуг, Тб	15000	16000	17000	18000
Питомі змінні витрати, грн.	40	45	50	55
Накладні витрати, грн.	35000	40000	45000	50000

Потім для заданого обсягу податків (I), ставки відсотка (дисконтування) (к) і терміну кредиту (Т) обчислюються значення чистої приведеної вартості (NPV) проекту при всіх варіантах поєднання факторів податкового ризику ($4^4 = 256$ значень). Для спрощення наводимо розрахунок найхарактерніших із 256 значень NPV при:

$$I = 1500000 \text{ грн.}$$

$$k = 15\% \text{ річних,}$$

$$T = 5 \text{ років.}$$

Розраховуємо виручку (В):

$$B_1 = (80 - 45) * 15000 - 40000 = 485000 \text{ грн.}$$

Визначаємо чисту приведену вартість за даним варіантом:

$$NPV_1 = -\frac{1,5}{(1 + 0,15)^1} + \frac{0,485}{(1 + 0,15)^2} + \frac{0,485}{(1 + 0,15)^3} + \frac{0,485}{(1 + 0,15)^4} + \frac{0,485}{(1 + 0,15)^5} = -0,11 \text{ млн. грн.}$$

Розглянемо другий варіант:

$$B_2 = (110 - 55) * 18000 - 50000 = 940000 \text{ грн.}$$

$$NPV_2 = -\frac{1,5}{(1 + 0,15)^1} + \frac{0,94}{(1 + 0,15)^2} + \frac{0,94}{(1 + 0,15)^3} + \frac{0,94}{(1 + 0,15)^4} + \frac{0,94}{(1 + 0,15)^5} = 1,03 \text{ млн. грн.}$$

Розглянемо третій варіант:

$$B_3 = (90 - 40) * 16000 - 50000 = 750000 \text{ грн.}$$

$$NPV_3 = -\frac{1,5}{(1 + 0,15)^1} + \frac{0,75}{(1 + 0,15)^2} + \frac{0,75}{(1 + 0,15)^3} + \frac{0,75}{(1 + 0,15)^4} + \frac{0,75}{(1 + 0,15)^5} = 0,55 \text{ млн. грн.}$$

Розглянемо четвертий варіант:

$$B_4 = (90 - 45) * 16000 - 40000 = 680000 \text{ грн.}$$

$$NPV_4 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{0,68}{(1+0,15)^2} + \frac{0,68}{(1+0,15)^3} + \frac{0,68}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{0,68}{(1+0,15)^5} = 0,38$$

Розглянемо п'ятий варіант:

$$B_5 = (100 - 50) * 17000 - 45000 = 805000 \text{ грн.}$$

$$NPV_5 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{0,805}{(1+0,15)^2} + \frac{0,805}{(1+0,15)^3} + \frac{0,805}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{0,805}{(1+0,15)^5} = 0,69$$

Розглянемо шостий варіант:

$$B_6 = (110 - 40) * 18000 - 35000 = 1255000 \text{ грн.}$$

$$NPV_6 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{1,255}{(1+0,15)^2} + \frac{1,255}{(1+0,15)^3} + \frac{1,255}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{1,255}{(1+0,15)^5} = 1,74$$

Розглянемо сьомий варіант:

$$B_7 = (80 - 55) * 15000 - 50000 = 325000 \text{ грн.}$$

$$NPV_7 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{0,325}{(1+0,15)^2} + \frac{0,325}{(1+0,15)^3} + \frac{0,325}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{0,325}{(1+0,15)^5} = -0,5$$

Розглянемо восьмий варіант:

$$B_8 = (90 - 45) * 16000 - 40000 = 525000 \text{ грн.}$$

$$NPV_8 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{0,525}{(1+0,15)^2} + \frac{0,525}{(1+0,15)^3} + \frac{0,525}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{0,525}{(1+0,15)^5} = 0$$

Розглянемо дев'ятий варіант:

$$B_9 = (100 - 50) * 18000 - 50000 = 850000 \text{ грн.}$$

$$NPV_9 = -\frac{1,5}{(1+0,15)^1} + \frac{0,85}{(1+0,15)^2} + \frac{0,85}{(1+0,15)^3} + \frac{0,85}{(1+0,15)^4} +$$

млн. грн.

$$+ \frac{0,85}{(1+0,15)^5} = 0,81$$

Таблиця 3.14

Розрахункові значення проекту

NPV , млн. грн.	-0,5	-0,11	0	0,38	0,55	0,69	0,81	1,03	1,74
-------------------	------	-------	---	------	------	------	------	------	------

Кількість повторень	1	10	20	56	64	51	36	20	1
Ймовірність	0,004	0,044	0,068	0,21	0,25	0,21	0,14	0,07	0,004

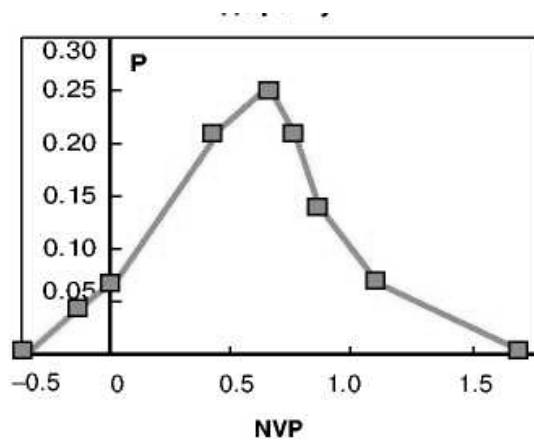
3. На основі розрахованих варіантів значень NPV і кількості їх повторень будується крива щільності ймовірностей і обчислюється імовірний збиток при дефолті (ІЗД) та імовірність дефолту (ІД).

Згідно з рис 3.1:

$NPV_{оч}^- = -0,11$ млн. (площа частини графіка щільності ймовірностей — ліворуч від осі ймовірності P);

$NPV_{оч}^+ = 0,66$ млн. (площа частини графіка щільності ймовірностей — праворуч від осі ймовірності P);

$NPV_{оч} = 0,55$ млн. (площа всього графіка).

Малюнок 3.1. Крива щільності ймовірності дефолту

Згідно з рис 3.2 імовірність дефолту може мати місце при $ІД = P (NPV_{оч}^-) = 0,0116$ (точка перетину графіка розподілу ймовірностей з віссю ймовірностей P).

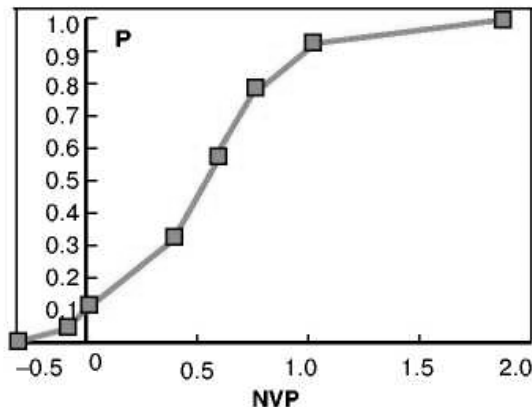

Рис 3.2 Крива ймовірності дефолту

Розраховуючи ймовірний збиток при дефолті (ІЗД), використовуємо такі дані: капітал банку = 5 млн. у. о; питома вага кредитної компоненти збитку при дефолті ІД = 0.15 (обчислюється НБУ).

$$ІЗД_{\%} = \frac{0,11}{1,5} * (1 - 0,15) + \frac{1,5}{5} * 0,15 = 0,11$$

$$ІЗД_{грн.} = 11\% * 1,5 \text{ млн. грн.} = 165000 \text{ грн.}$$

4. Потім розраховуємо показники надійності проекту: очікуваний збиток, що нормується НОЗ, і запас міцності Пр., а також коефіцієнт варіації С.

$$НОЗ = \frac{0,11}{0,11 + 0,66} = 0,14$$

$$ІRR_{оч} = 33\%$$

$$Пр. = \frac{0,33}{0,33 - 0,15} = 1,83$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{(0,55 + 0,5)^2 * 0,004 + (1,74 - 0,55)^2 * 0,004 + (0,55 + 0,11)^2 * 0,004 + (0,69 - 0,55)^2 * 0,21 + 0,55^2 * 0,068 + (1,03 - 0,55)^2 * 0,07 + (0,55 - 0,38)^2 * 0,21 + (0,81 - 0,55)^2 * 0,14}{}} = 0,3$$

$$C = \frac{0,3}{0,55} = 0,54$$

5. Знаходимо коефіцієнт податкового ризику К при k = 15%:

- діапазон міцності проекту:

$$D = \frac{15 + 6}{6} = 3,5$$

- відповідно до даного діапазону міра кривизни $У = 1.2$.

- (Діапазони D і кривизна $У$, що їм відповідає, визначаються НБУ).

Коефіцієнт податкового ризику визначається як найбільше зі значень ІЗД і ІД.

$$Kp = \text{MAX} \{0,111^{-0,14-0,54}; 0,116^{11,2-0,54}\} = \text{MAX} \{0,49; 0,53\} = 0,53$$

6. Коригуємо середню банківську резервну норму на коефіцієнт податкового ризику Kp . Для прикладу припустимо, що розрахована за діючими нормативами середня банківська резервна норма (за всіма операціями) дорівнює 15%. Тоді резервна норма РНпф при фінансуванні банком даного проекту становитиме:

$$РНпф. = 15\% * 0,53 = 7,95\% < 8\%.$$

Приймаємо РНпф = 8%, оскільки 8% — допустимий мінімум за Базельською угодою.

7. Особливості визначення коефіцієнта податкового ризику Kp^* і резервної норми РНпф* для випадків, коли банк при кредитуванні податківного проекту отримує гарантії під проект, такі: на основі інформації, що надається засновниками як обов'язкова умова видачі кредиту (баланс, рахунок прибутків і збитків тощо) й зовнішньої оцінки стану засновників, з'ясовується, що коефіцієнт податкового ризику гаранта Kp^r дорівнює 0.45, імовірність його дефолту ІДГ — 0.11.

Тоді для проекту Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області:

$$Kp^* = (0,45 + \frac{0,53 - 0,45}{0,116 - 0,11}) * (0,116 - 0,11) = 0,08$$

$$РНпф^* = 15\% * 0,08 = 1,2\% < 8\%.$$

Банк використовує мінімальне значення резервної норми відповідно до Базельської угоди РНпф* = 8%.

8. Резервна норма РНпф* у ході реалізації проекту визначається так: припустимо, що з початку реалізації проекту минуло 2 роки. Замість щорічних надходжень, які планувались у розмірі 750000 грн, проект згенерував за другий рік лише 625000 грн.:

$$NPV_{оч}^{поточ} = -0,74 \text{ млн. грн.}$$

$$NPV_{фактич}^{поточ} = -0,83 \text{ млн. грн.}$$

$$NPV_{факт}^{\Sigma} = \frac{0,74 + 0,55}{0,75 / 0,625} - 0,83 = 0,24 \text{ млн. грн.}$$

$$Kp^* = 0,53 * \frac{0,55}{0,24} = 1,21 > 1 > Kp^* = 1$$

У такому разі резервна норма РНп.ф* для даного кредиту становитиме 15%.

У ході реалізації податківного проекту банк контролює певні показники:

1. Контролюються значення $У_{д2}$, ІЗД, ІД, НОЗ, Пр.

Питома вага кредитної компоненти збитку при дефолті $У_{д2}$ розраховується за статистикою "відмов" залежно від частки кредиту в статутному капіталі банку.

Таблиця 3.15

Розрахункові значення проекту

Σ кредит/капітал	0,2	0,25	0,3	0,35	0,4	0,45
$У_{д2}$	0,06	0,1	0,15	0,25	0,5	0,8

2. На основі діапазону процентних ставок за попередній рік і його поділу на рівні частини (не менше 3) розраховується нормативні значення діапазону міцності проекту D і міри кривизни Y. Ризик є мінімальним при $IRR - \% = 0,5$.

Таблиця 3.16

Розрахункові значення проекту

IRR - %	4	5	6	7	8
Кількість проектів, всього	2	3	3	1	1
З них із відхиленнями	1	1	1	0	0
ІД*	0,5	0,33	0,33	0	0

$$D_1 = \frac{12 + 6}{6} = 3$$

$$Y_1 = 1 + \frac{14,5 - 12}{12} = 1,2$$

$$D_2 = \frac{14,5 + 6}{6} = 3,4$$

$$Y_2 = \frac{20}{20 - 17,5} = 8$$

$$D_3 = \frac{17,5 + 6}{6} = 3,92$$

$$Y_3 = \frac{20}{20 - 19,5} = 40$$

$$D_4 = \frac{20 + 6}{6} = 4,3$$

3. Перевіряємо у проекті дотримання нормативу $a = (NPV^- / NPV^+)$ і (ІЗД / НОЗ).

Таблиця 3.17

Перевірка нормативу а

ІЗД*	0,4-0,5	0,3-0,39	0,2-0,29	0,1-0,19	0-0,09
а	1,11	1,7	2,63	4,54	10,7

Перевірочну таблицю наведено при

$$C = 0.5.$$

$$НОЗ_{кін} = 1 - 1/40 - 0,5 = 0,475$$

$$ІЗД / НОЗ = 0,5 / 0,475 = 1,05$$

$$NPV^+ / NPV^- = 0,66 / 0,11 = 6 > 4,54$$

$$(1 + 4,54) * 0,11 = 0,61 < 0,78$$

– нормативу додержано.

4. Отримане комерційним банком значення коефіцієнта податкового ризику К звіряється з матрицею Кр, розрахованою НБУ за тими ж формулами.

Матрицю будують шляхом поділу діапазону можливих значень імовірності дефолту ІД та ймовірного збитку при дефолті ІЗД від 0 до 0,5 (більше, ніж 0,5 не допускається) на рівні частини. При цьому коефіцієнт варіації $C = \text{const}$; $(ІЗД / НОЗ) = \text{const}$; $Y = \text{const}$ у зазначених діапазонах на основі даних про (IRR - %) і коливаннях ІД*. Ці дані та перевірочну матрицю з кроком 0.05 і значенням $C = 0.5$ наведено нижче (табл. 3.18).

Таблиця 3.18

Матриця визначення показника коефіцієнта податкового ризику Кр за проектом

ІЗД, ІД	0,05	0,1	0,15	0,2	0,25	0,3	0,35	0,4	0,45	0,5
0,05	0,26	0,46	0,53	0,58	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,10	0,39	0,46	0,53	0,58	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,15	0,51	0,51	0,53	0,58	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,20	0,61	0,61	0,61	0,61	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,25	0,69	0,69	0,69	0,69	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,30	0,77	0,77	0,77	0,77	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983

0,35	0,84	0,84	0,84	0,84	0,84	0,86	0,88	0,89	0,980	0,983
0,40	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,980	0,983
0,45	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,980	0,983
0,50	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983	0,983

При цьому значення K_r у комерційного банку має бути більшим або дорівнювати значенню K_r із матриці НБУ при відповідності значень імовірності дефолту ІД та імовірного збитку при дефолті ІЗД для даного проекту. У розглянутому вище проекті:

$$ІД = 0.116;$$

$$ІЗД = 0.11;$$

$$K_r = 0.53.$$

Згідно з перевіркою матрицею при $ІД = 0.1$, $ІЗД = 0.1$, $K_r = 0.46$.

Таким чином, значення коефіцієнта податкового ризику проекту перевищує нормоване ($0.53 > 0.46$). а це свідчить про дотримання банком вимог щодо резервування операцій кредитування податківних проектів.

5. Перевірка правильності розрахунку середньої резервної норми комерційним банком за всіма своїми операціями здійснюється згідно з діючими нормативами. Перевіряється також правильність її коригування на коефіцієнт податкового ризику K .

6. Перевірка відповідності ІДЗ і K_r інформації про гаранта (тобто правильності розрахунку цих величин) також здійснюється згідно із чинними нормативами.

7. Перевірка регулярності (щоквартально) перерахунку NPV та її відповідності реальним грошовим потокам проекту.

Перевіряється правильність коригування NPV на співвідношення фактичних і запланованих грошових потоків проекту.

Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області потребує здійснення реальних податків, тобто вкладень коштів в оновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування торговельних площ, освоєння нових видів технологій та інноваційні нематеріальні активи.

В умовах впровадження ноу-хау і проведення на підставі цього реконструкції Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області розмір вартості може бути визначений з урахуванням таких даних.

1. Дохід (Д) після впровадження ноу-хау визначимо як виручку від реалізації продукції після реконструкції Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, тобто 14400 тис. грн. (прогнознi дані на 2014 рік, без ПДВ).

2. Частка прибутку (Ч), що припадає на розробників у виробництві кисню складає 1-5%, у розрахунку використане значення $Ч = 0,025$.

3. Термін ефективного використання (Т) складає, на думку експертів, 5 років.

Таким чином, $B_4 = 14400000 \times 0,025 \times 5 = 1800000$ грн. = 330882 дол.

Вище були наведені оцінки, отримані за результатами розрахунків із використанням різних методів. Для узгодження отриманих результатів приймаємо такі дані про вартість (дол.):

$B_1 = 505590$; $B_2 = 413286$; $B_3 = 502708$; $B_4 = 330882$.

Інтегральну оцінку вартості можна одержати як середньозважену оцінку чотирьох поданих вище:

$B_i = (505590 + 413286 + 502708 + 330882) / 4 = 438116,5$ дол.

Таким чином, податківна вартість права інтелектуальної власності концерну, що виробляє CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 у вигляді ноу-хау складає 438116,5 дол. США.

Проведене дослідження точки зору співробітників Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області показав, що нова система покращила роботу 83 % загальної кількості працівників. І хоча даний ефект не можна вважати суто економічним, але важливість точки зору персоналу недооцінювати не можна.

Також треба зауважити стосовно строків окупності проекту. Спеціалістами підприємства було підраховано, що при апроксимації отриманих результатів роботи за перший рік роботи системи на майбутнє, вона повністю виправдає вкладені в неї кошти за 3-и роки. Цей строк є досить невеликим, враховуючи те, що середній строк повної окупності вкладених коштів на даному етапі розвитку ринкової економіки становить приблизно 5-ть років(середня ставка дохідності за кредитними

операціями становить 20% річних), а максимальна становить майже 7-м років (середня ставка дохідності на ринку депозитних операцій становить 14% річних).

Одним з найважливіших інструментів розробки та реалізації управлінських рішень щодо податківної діяльності підприємства є податківна стратегія.

Поняття стратегії діяльності підприємства, включаючи й податківну стратегію, увійшло з економічну теорію понад 40 років тому, коли значно прискорилися темпи суспільного розвитку та науково-технічного прогресу. За умов більш швидкої зміни зовнішнього середовища діяльності підприємства виникла потреба не тільки оперативно реагувати на ці зміни, а й розробляти моделі розвитку з урахуванням прогнозованих змін.

У сучасній економічній літературі є два принципових підходи до визначення поняття "стратегія діяльності". Одні автори вважають, що стратегію діяльності слід розглядати як процес формування системи довгострокових цілей та вибору шляхів досягнення їх. Інші автори вкладають у це поняття низку правил для прийняття рішень, якими організація керується у своїй діяльності, або розуміють його як спосіб досягнення цілей [22, с. 58].

Початковим етапом розробки податківної стратегії підприємства є визначення загального періоду її формування. Він залежить від низки умов.

Головною умовою визначення періоду формування податківної стратегії підприємства є передбачуваність розвитку економіки в цілому й податківного ринку зокрема. В умовах теперішнього нестабільного (а за окремими напрямками — непередбаченого) розвитку економіки країни цей період не може бути занадто тривалим і в середньому не може виходити за рамки 3-5 років (для порівняння слід зазначити, що податківна стратегія найбільших компаній країн із розвинутою ринковою економікою розробляється на період 10-15 років) [10, с. 130].

Важливою умовою визначення періоду формування податківної стратегії є тривалість періоду, прийнятого для формування загальної економічної стратегії підприємства.

Оскільки податківна стратегія має щодо цього періоду підпорядкований характер, вона не може виходити за його межі.

Однією з умов визначення періоду формування податкової стратегії підприємства є його галузева приналежність. Як показує світовий досвід, найбільший період (понад 10 років) характерний для розробки податкової стратегії інституціональних платників, що за своєю діяльністю є податковими інститутами (наприклад, податкові фонди); менший період (5-7 років) характерний для підприємств, що здійснюють випуск продукції виробничо-технічного призначення; ще більш короткий період (3-5 років) характерний для підприємств, що випускають споживчі товари.

І, нарешті, однією з умов визначення періоду формування податкової стратегії є розмір підприємства. Податківна діяльність значних підприємств звичайно прогнозується на більш тривалий період.

Формування стратегічних цілей податкової діяльності підприємства повинно виходити із системи цілей загальної стратегії економічного розвитку. Як приклад стратегічних цілей податкової діяльності підприємства можна навести такі: забезпечення приросту капіталу; зміна пропорцій у реальному і фінансовому інвестуванні; зміна галузевої і регіональної спрямованості податкових програм.

Формування стратегічних цілей податкової діяльності повинно також бути пов'язане зі стадією життєвого циклу підприємства.

Аналіз стратегічних альтернатив та вибір стратегічних напрямів і форм податкової діяльності підприємства.

Відомий американський учений Пітер Друкер якось зауважив: "Якщо бізнес успішний, то хтось одного разу прийняв мужнє рішення". Він мав рацію, оскільки обираючи певний варіант податкового рішення, треба мати неабиякий рівень мужності.

Перш ніж обирати податкову стратегію діяльності підприємства, необхідно сформулювати певну сукупність альтернативних стратегій та провести ретельний аналіз їх. У межах обраної базової стратегії можливі кілька напрямів дій, які називають стратегічними альтернативами.

Слід звернути увагу на те, що згідно з принциповими підходами до формування податківної політики вона характеризується трьома типами — агресивним, помірним (або компромісним), консервативним.

Висновки до розділу 3. Оцінка розробленої податківної стратегії Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області здійснюється на основі таких критеріїв: узгодженість податківної стратегії із загальною стратегією економічного розвитку підприємства; внутрішня збалансованість податківної стратегії, що визначає, наскільки узгоджені між собою окремі стратегічні цілі і напрями податківної діяльності; узгодженість податківної стратегії із зовнішнім середовищем (зміни економічного розвитку й податкового клімату країни, а також кон'юнктури податківного ринку); реалізованість податківної стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу; прийнятність рівня податкового ризику, пов'язаного з реалізацією податківної стратегії; результативність податківної стратегії.

ВИСНОВКИ

З проведеного дослідження в даній магістерській роботі можна зробити висновок, що податківна привабливість підприємства — це його інтегральна характеристика як об'єкта майбутнього оподаткування з позиції перспектив розвитку (динаміки обсягів продажу, конкурентоспроможності продукції), ефективності використання ресурсів і активів, їхньої ліквідності, стану платоспроможності і податкової стійкості, а також значення низки неформалізованих показників: економіко-географічне положення, галузева приналежність, статус власності, інтелектуальний капітал підприємства, діловий імідж керівництва підприємства, лояльність клієнтів, вартість бренду, положення на ринку, конкурентоспроможність підприємства, збалансованість контрольних карт, оборотність капіталу, фінансова стійкість підприємства, прибутковість (рентабельність) діяльності, платоспроможність і ліквідність, структура активів і капіталу.

Податківна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від:

- цілей платників;
- виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти;
- економічного розвитку підприємства у теперішньому часі, у минулому, а також очікуваного економічного розвитку.

оцінка податкової привабливості проектів являє собою характеристику, отриману під час підбивання підсумків економічного аналізу господарчої діяльності і таку, що вміщує узагальнюючі висновки про результати діяльності підприємства. Вона відображує якісні та кількісні відмінності даного виробничого об'єкта від інших компаній за певний період. З цього формулювання випливає, що з визначень оцінки, які було наведено вище, оцінку податкової привабливості можна охарактеризувати, як по-перше, аналітичну процедуру розрахунку ступеню потенційної ефективності капіталовкладення і, по-друге, як висновок, відбитий

кількісно щодо рівня та динаміки показників, що відображає ступінь привабливості підприємства з вкладання коштів.

Оцінка податкової привабливості є сполучною ланкою між етапом аналізу та етапом прийняття рішень про вкладання коштів. Виділення самостійної процедури оцінки додає пояснюючий характер аналізу і сприяє його злиттю з управлінням, у тому числі із прийняттям рішень. Основною її метою є синтез узагальнюючих висновків, щодо діяльності підприємств. Для надання можливості прийняття управлінського рішення кінцева оцінка повинна базуватись на інтегральному (узагальнюючому) показнику. Така властивість оцінки податкової привабливості полягає в тому, що здійснивши дану оцінку, платник отримує можливість переходу до здійснення податків у найкраще, а, більш слушно, з метою диверсифікації ризиків, у найкращі за рейтингом підприємства. У свою чергу, підприємство одержують чітку інформацію стосовно свого фінансово-господарського стану і положення серед інших підприємств. Ці дані надають можливість вибору і впровадження заходів щодо покращення його податкової привабливості.

Досліджуване підприємство Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області є одним з департаментів підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області спеціалізується на під'єднанні корпоративних клієнтів, фірм і приватних осіб до мережі Інтернет. Досліджувана компанія забезпечує всі роботи "під ключ", подальшу технічну підтримку і повний спектр інформаційних послуг мережі Інтернет.

На сьогоднішній день досліджуване підприємство дотримується принципу розумної цінової політики, необхідної достатності в швидкості, відсутністю сигналу "зайнято" на вхідних лініях, розвитком і покращенням сервісів.

Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області формує імідж демократичного провайдера, реалізує програму студентського співробітництва. Досліджуване підприємство бере участь і організовує різні культурні заходи, розраховані на молодіжну аудиторію. Надає можливість для розвитку в глобальній мережі молодіжним Інтернет-проектам (створення віртуального серверу, надання дискового простору і т. д.).

Статутний фонд підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області становить 752,1 тис. грн. Прибуток даного підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, сплати податків та зборів до бюджету і витрат по оплаті праці. З балансового прибутку сплачуються відсотки по кредитах банку, а також вносяться передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету.

На досліджуваному підприємстві Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, за останній рік спостерігається зростання таких економічно важливих показників як виручка від реалізації послуг на 944,7 тис. грн., чиста виручка на 793,9 тис. грн. Незважаючи на те, що одночасно зростає і собівартість продукції, що є невід'ємною складовою збільшення обсягу продаж на 611,8 тис. грн., валовий прибуток, отриманий підприємством у 2019 році перевищує цей же показник 2018 року на 182,10 тис. грн., що також є досить позитивним моментом в діяльності підприємства. Негативним моментом, який можна виділити при проведенні даного аналізу є зниження суми чистого прибутку на 125,5 тис. грн., що в порівнянні з попередніми показниками свідчить про зростання непрямих витрат, зокрема адміністративних витрат і витрат на збут. Все це є недоліком у роботі особливо на фоні зниження майнового потенціалу, обсягів діяльності підприємства, низькій питомій вазі оборотних коштів, що становлять прямі витрати.

Отже, після проведеного аналізу, отримані дуже суперечливі висновки. Зокрема, зниження загальної вартості майна, високої питомої ваги необоротних активів у структурі наявного майна, поряд з прискоренням оборотності власного капіталу, оборотних активів і т.д.

Що стосується фінансово-економічних показників діяльності досліджуваного підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, то у 2019 році вони значно покращилися, в порівнянні з 2018 роком. Так, проведений аналіз показав, що загальна вартість майна у 2019 році знизилась з 3798,75 тис. грн. до 3699,4 тис. грн., в порівнянні з 2018 роком, що можна відмітити як негативне явище в діяльності підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області. Але, поряд з цим, вартість оборотних активів підприємства в 2019 р. порівняно з 2018 р.

зросла на 6,4 тис. грн., що можна оцінити досить позитивно, оскільки саме оборотні кошти приносять в процесі використання дохід. Так, зокрема середньорічна вартість запасів зросла з 805,4 тис. грн. до 845,75 тис. грн., що в сумі склало 40,35 тис. грн.

Взагалі, у 2019 р. грошові кошти та їх еквіваленти займають досить малу питому вагу в формуванні оборотних активів підприємства, яка в 2019 р. становила 6,5%.

Важливо відмітити, що в 2019 р. підприємство Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області має досить низьку дебіторську заборгованість. Так, дебіторська заборгованість по розрахунках зменшилась з 152,55 тис. грн. до 6,55 тис. грн., що в сумі становить 146 тис. грн. Сума ж дебіторської заборгованості за товари, роботи і послуги значно не змінилася, а саме зросла на 17,7 тис. грн. і склала досить невелику суму 56,7 тис. грн., що можна оцінити досить позитивно. Це свідчить про досить ефективну роботу фінансового відділу і розрахунково-платіжну дисципліну на даному підприємстві.

Аналізуючи майнове становище підприємства, було проведено оцінку стану основних засобів, які має підприємство Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області. Аналіз показав, що на кінець 2014 року вартість зношеного обладнання становить 28%, в абсолютній сумі дорівнює 954,6 тис. грн. Це є недостатньо сприятливим для забезпечення основної діяльності.

Отже, основним джерелом формування майна підприємства Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області є власний капітал, питома вага якого в структурі пасивів склала 81% і 78% у 2018 і 2019 роках відповідно. Спостерігається поступове зменшення внутрішніх джерел фінансування, але це можна оцінити лише позитивно при такій великій питомій вазі власних коштів у забезпеченні діяльності, оскільки це викликає певні занепокоєння з приводу питання чому підприємство взагалі не має довгострокових кредитів, досить невелику суму короткострокових кредитів.

Сєверодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області потребує здійснення реальних податків, тобто вкладень коштів в оновлення наявної матеріально-технічної бази, нарощування торговельних площ, освоєння нових видів технологій та інноваційні нематеріальні активи. На основі цього, керівництво Сєверодонецької

ДПІ ГУ ДПС у Луганській області ухвалило рішення про побудову корпоративного мультисервісної середовища, з подальшою інтеграцією в неї технологій ір-телефонії та ІР-телебачення, що допоможе об'єднати в єдину мережу центральний офіс підприємства в Києві з філіалами в інших містах України.

Головним заходом щодо оподаткування діяльності підприємства Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області, є покупка та монтаж спеціального серверного обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1.

Проведені на підприємстві корінні перетворення дозволяють припускати, що результати впровадження ноу-хау будуть позначатися починаючи з 2014 року більш істотно.

Здійснені розрахунки комерційної й економічної ефективності інноваційного проекту наростаючим підсумком по роках будівництва й експлуатації, показали, що він є вигідним, і свідчить про економічну доцільність його здійснення.

Таким чином, придбання обладнання CISCO MEDIA CONVERGENCE SERVER 7845-N1 є малоризикованим, проте необхідним для забезпечення належного виробничого процесу Северодонецької ДПІ ГУ ДПС у Луганській області.